

3

Limburgs Tijdschrift voor *Genealogie*

uitgave van de Sectie Genealogie van het Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap

Inhoudsopgave

Van de redactie	70
Armand Cremers, 'ne koejong vaan Mestreech door A.S.M. (Funs) Patelski, a.s.m.patelski@hetnet.nl	71
Kwartierstaat Cremers-Kerpen door drs. Henk J.L.M. Boersma, hjlmboersma@ziggo.nl	78
De opmerkelijke band tussen Weerter kunstenaars Marie-Luciën Geuns-Schroeten, tct.geuns@home.nl	80
De afstammingswaan van mr. dr. Frans Jacobus Leufkens (1890-1960) door dr. Frans Gerards, f.gerards@hotmail.com	84
Het mysterie van de dubbelganger Jan Pieter Arbeel opgelost ? door drs. Piet Schoenmakers, p.schoenmakers@planet.nl	92
De Rode Leeuw door Jan H. Hanssen, jhanssen1954@kpnmail.nl	98

Het LTVG verschijnt vier maal per jaar en is:

- Voor leden van zowel het Koninklijk LGOG als ook de Sectie Genealogie gratis. Het lidmaatschap van de Sectie Genealogie bedraagt voor leden van het Koninklijk LGOG € 25,00 per jaar. Leden van de Sectie Genealogie ontvangen drie maal per jaar een Nieuwsbrief.
- Een abonnement zonder enig lidmaatschap kost € 30,- per jaar.
- Losse nummers zijn verkrijgbaar voor € 7,50 per blad (excl. verzendkosten).

Voor lidmaatschappen, abonnementen en losse nummers:
Bureau Koninklijk LGOG, Postbus 83, 6200 AB Maastricht,
tel. 043 321 25 86.
Mailadres: info@lgog.nl. Website: www.lgog.nl.

Redactie: Ton van den Berg, Jan Hanssen, Bert van Laer (secretaris) en Funs Patelski (hoofd- en eindredacteur).

Redactieadres: Uilenweg 1, 6006 SK Weert, tel. 0495 54 47 58
Mailadres: vanlaer@home.nl

Het werk van het Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap wordt in belangrijke mate ondersteund door de Provincie Limburg.

Druk: drukkerij econoom bv beek-1

ISSN 0169-5177

Diverse rechten: Illustraties dienen vrij van rechten te worden aangeleverd. Bij plaatsing van een bijdrage wordt de auteursrechtelijke economische exploitatiebevoegdheid geacht in zijn geheel aan het LGOG te zijn overgedragen. Het LGOG kiest ervoor om het auteursdeel (50%) van de ontvangen reproductievergoedingen, mede vanwege de relatief bescheiden omvang van deze gelden, niet door te betalen aan de desbetreffende freelance auteurs. Het LGOG maakt gebruik van de mogelijkheid geboden door Stichting Reprerecht om deze gelden te besteden aan een collectief auteursdoel: de gelden worden toegevoegd aan het redactiebudget, ter verbetering van de uitgaven van het LGOG.

Van de redactie

De redactie is verheugd over het feit dat dit nummer niet alleen bij de leden van de Sectie Genealogie en onze trouwe abonnees in de brievenbus valt maar ook bij alle leden van het Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap. Met de bijgevoegde flyer trachten wij op deze wijze stamboomonderzoek en familiegeschiedenis onder een breder publiek van historisch geïnteresseerden bekend te maken. Wij hopen uiteraard op een toevloed van nieuwe leden en abonnees, hetgeen ons de middelen verschaft u een nog mooier tijdschrift te kunnen aanbieden.

In het hoofdartikel wordt Armand Cremers, 'ne koejong vaan Mestreech, genealogisch onder de loupe genomen. Als supporter van de inmiddels overbekende Maastrichtse wielrenner Tom Dumoulin werd hij aangenaam verrast met een vrij nabije verwantschap met zijn idool. Een verwantschaps-overzicht (geneagram) laat zien hoe de voorzitter van het Koninklijk LGOG met andere personen bloedverwant is. Want daar gaat genealogie over: laten zien hoe mensen familie van elkaar zijn. Niet alleen interessant voor (familie)historici en biografen maar ook voor genetici. Henk Boersma, directeur van het Bureau van het Koninklijk LGOG, stelde voor deze gelegenheid een kwartierstaat samen.

Het door Marie Luciën Geuns-Schroeten geschreven artikel laat de opmerkelijke band zien tussen twee Weerter kunstenaars. Ook hier ligt genealogisch onderzoek aan de basis van het verhaal.

De studie van Frans Gerards over de afstammingswaan van Frans Jacobus Leufkens toont ons dat men ook te ver kan gaan in de wens naar een bijzondere afstamming. Advocaat Leufkens ging zover dat hij vermeende feodale rechten wilde uitoefenen en processen ging voeren tegen de Nederlandse staat, tot de hoogste instantie toe. De auteur laat zien hoe deze afstammingswaan is ontstaan, het verdere verloop en de verstrekkende gevolgen ervan.

Tussen de auteurs Henk Boersma en Piet Schoenmakers uit Roermond is een polemiek ontstaan over hun genealogisch onderzoek naar de herkomst van de Maastrichtse vondeling Jan Pieter Arbeel. Laatstgenoemde auteur reageert op het artikel van Henk Boersma in het eerste nummer van dit jaar. De auteurs hebben duidelijk verschillende opvattingen over hoe dit onderzoek aan te pakken. Bovendien interpreteren zij de inhoud van gevonden archivalia meermaals verschillend. Boeiend voor onderzoekers die het precies willen weten.

Tenslotte laat Jan Hanssen zien dat er ook bij onze Limburgse bureaus aan de overzijde van de Maas heel verdienstelijk aan de genealogisch weg wordt getimmerd.

Wij wensen u wederom veel studie- en leesplezier.
Funs Patelski.

Foto voorzijde:

Armand Cremers toont enthousiast de vlag die hij als supporter van MVV en Tom Dumoulin heeft laten maken. De afbeelding is gespiegeld weergegeven.

Foto: Funs Patelski

A.S.M. (FUNS)
 PATELSKI

Armand Cremers, 'ne koejong vaan Mestreech

Het 150-jarig jubileum van het Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap was in 2013 de aanleiding om de toen fungerende voorzitter Karel Majoor genealogisch onder de loupe te nemen.¹ Inmiddels is in 2015 de voorzittershamer overgedragen aan zijn bevlogen opvolger en bestuurder Armand Cremers, voormalig wethouder van Maastricht en oud-burgemeester van de Zuid-Limburgse gemeenten Beek en Meerssen. Reden om de genealogische achtergrond van de nieuwe voorzitter eveneens te belichten.

Mijn dank gaat daarbij uit naar Henk Boersma. Hij stelde een kwartierstaat samen van Armand Cremers die achter dit artikel is geplaatst.

Blauw bloed

Armand Cremers werd op woensdag 19 februari 1947 geboren in het ouderlijk huis gelegen in de Menno van Coehoornstraat 13b te Maastricht. Zijn inmiddels 99 jaar oude vader Tom Cremers was zelfstandig ondernemer en handelde in industrie- en autoartikelen. Zijn grootouders, Mathieu Cremers en Hubertine Bollen, hielden winkel in de Hoenderstraat te Maastricht. Grootvader Mathieu (1891-1959) was van huis uit zadelmaker en houder van een drijfriemmakerij. Bovendien handelde hij in automaterialen, een handel die later zijn zoon Tom voortzette.

Op de achtergrond de zaak Cremers in Hoenderstraat. Van links naar rechts: Tom Cremers, vader van Armand; Jean, de jongere broer van Tom; N.N. Frissen, vriendin van Mia de zus van Tom; Hubertine Cremers-Bollen, oma van Armand; Mia Janssen-Cremers, tante van Armand.

De familie Cremers stamt oorspronkelijk uit het kerkdorp Nuth. In die plaats werd in 1609 Renerus Cremers, zoon van Leonardus Cremers en Anna Slangen geboren. Renerus trouwde met Catharina, een lid van de familie Meijs. Hun zoon Petrus Cremers (1645-1706), die in Grijzegrubben boerde, trouwde in

1679 met Ida Smeets. Zij bracht een scheut blauw bloed binnen de familie. Ida Smeets was namelijk een dochter van Michael Smeets en Mechtildis Brandts, die weer een dochter was van Lambertus Brandts (1591-1672) en Ida Beltgens (1590-1676).² Van Ida zijn afstammingslijnen bekend, die via een bastaard uit de familie Hoen van Hoensbroek (Jaspar natuurlijke zoon van jonker Roelman Hoen) teruggaan naar de vorstelijke families Avesnes (graven van Henegouwen en Holland), Valois (koningen van Frankrijk, hertogen van Bourgondië), (de hertogen van) Limburg, (de heren van) Valkenburg, enz. Armand Cremers is derhalve ook aantoonbaar een afstammeling van Karel de Grote en een verre verwant van vrijwel alle vorstelijke personen in Europa.

Via deze bewezen afstammingslijnen is Armand Cremers tevens bloedverwant met Mylène de la Haye, Hadewich Minis, Camille Oostwegel, Guido Dieteren, André Rieu en tal van andere bekende en vooral onbekende Limburgers.³

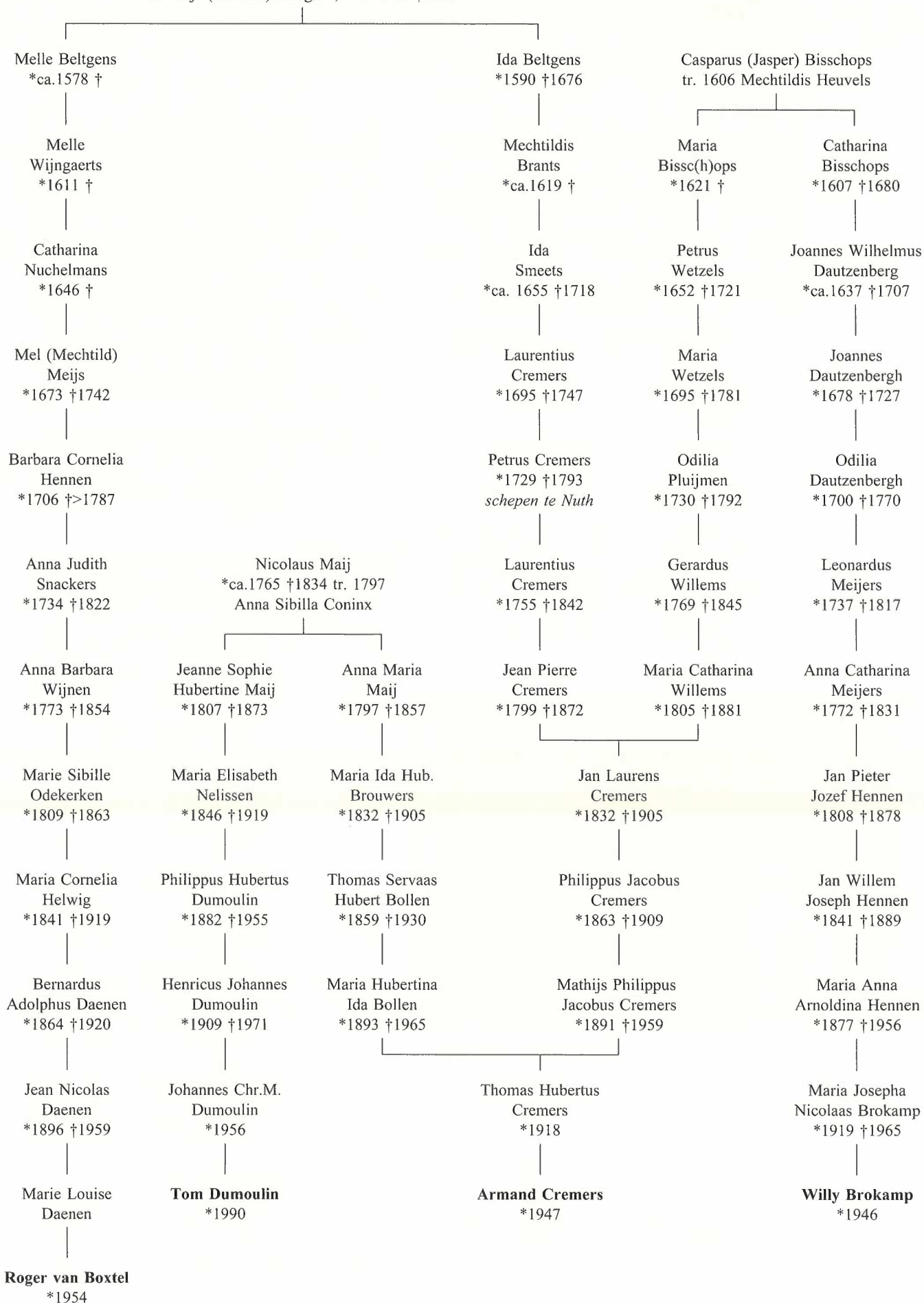
Schatheffer, bestuurder en rechter

Peter Cremers (1729-1793), een kleinzoon van de echtelieden Petrus Cremers - Ida Smeets, vernoemd naar zijn grootvader, maakte carrière in het lokale bestuur te Nuth. Hij begon zijn loopbaan als plaatselijke belastinginnehmer, oftewel collecteur of schatheffer. Deze functie werd uitbesteed aan de meest biedende. Hij tekende voor een bepaald bedrag en moest maar zorgen dat hij de belastinggelden binnen kreeg. Het positieve verschil was zijn beloning. De functionaris moest met zijn privévermogen borg staan voor de inning van de belastinggelden. Op 6 oktober 1766 veroblijgerde Peter Cremers daartoe zijn huis, koolhof en huisweide gestaan en gelegen *Op den Brant* te Nuth en al zijn andere onroerende goederen. Deze borgstelling was voor de schepenen van Nuth niet voldoende. Ook zijn zwager Claes Ruijsop (Rouschop), gehuwd met de schependochter Mechteld Limpens, diende aanvullend met zijn onroerende goederen borg te staan. Het gemeentebestuur van Nuth ging daarbij niet over een nacht ijs. De onroerende goederen van Peter Cremers en Claes Rouschop werden door de gezworen⁴ landmeter Gabriël Klinckenbergh opgemeten en getaxeerd. De waarde van het huis en de landerijen van Peter Cremers bedroeg 4.942,10 gulden en die van Claes Rouschop 1.450 gulden.⁵

Peter Cremers was gehuwd met Maria Catharina Rouschop, een zus van Claes Rouschop. Peter zal zijn functie naar tevredenheid hebben uitgeoefend. Hij maakte al gauw promotie. Op 4 september 1769 werd hij beëdigd als schepen van de heerlijkheid Nuth. In deze functie behoorde hij tot de lokale notabelen. Het schepencollege bezat de volledige rechtsmacht binnen de heerlijkheid Nuth. De schepenen konden de doodstraf uitspreken, hetgeen in de 17e eeuw in Zuid-Limburg buitenproportioneel is gebeurd. Peter Cremers

Maria Hoen, dochter van Jaspar
 natuurlijke zoon van jonker Roelman Hoen
 tr. Thijs (Mathias) Belgens, *ca. 1545 †1626

Geneagram Armand Cremers

was geen lid van een rechtscollege dat vermeende leden van een vermeende bende, genaamd De Bokkerijders, de duimschroeven aandraaide en ter dood veroordeelde. Een rechterlijke dwaling van een enorme omvang die veel leed veroorzaakte in honderden Zuid-Limburgse gezinnen. Het kan niet genoeg gezegd worden.⁶

De familie Kerpen

De moeder van Armand Cremers, Victoire Kerpen, stamt uit een Maastrichtse familie van boekbinders. Voor haar huwelijk was zij werkzaam als onderwijzeres in het Waalse Huy (Hoei) waar zij Nederlands gaf en vloeiend Frans leerde. Na haar trouwen wijdde zij zich aan haar gezin en bracht zij haar zeven kinderen groot. Haar broer Servaas Kerpen (1927-1976) studeerde rechten en notariaat. Hij vestigde zich als notaris te Tegelen. Een andere broer had een sigarettenzaak in Roermond en een zus werkte in die plaats als onderwijzeres. Naar de familie Kerpen is onderzoek verricht door de genealoog Johan Gulikers (1921-2003), die in de periode 1942-1971 in dienst was van het Rijksarchief in Limburg te Maastricht. Hij publiceerde in 1953, in het mede door hem opgerichte genealogische tijdschrift *De Limburgse Leeuw*, een stamboom over de Maastrichtse boekbindersfamilie.⁷

Het was Antonius Udalricus Kerpen, op 5 juni 1733 geboren te Hillesheim bij Trier, die zich vestigde te Maastricht. Hij was pas 24 jaar oud toen hij op 14 febr. 1757 het burgerschap van de stad verwierf. Hij overleed op 5 juni 1787 in zijn huis gelegen in de Hoenderstraat waar ook zijn boekbinderij was gevestigd. Volgens een artikel in het *Limburgsch Dagblad* werd het vak van boekbinder binnen deze familie sinds 1760 van vader op zoon doorgegeven.⁸ Zijn zoon Franciscus (1763-1837) zette het familiebedrijf in de Hoenderstraat voort. In 1838 verplaatste diens zoon Lambertus Josephus (1806-1869) het bedrijf naar het huis genaamd *De Gouden Wan*, gelegen *Langs den Wal*, tegenwoordig Cörversplein.

Diens kleinzoon Guillaume Kerpen (1891-1966), grootvader van Armand Cremers, was amanuensis, portier en boekbinder in dienst van het Rijksarchief in Limburg. Daarnaast exploiteerde hij voor eigen rekening een boekbinderij en had hij meerdere boekbinders in dienst. Zijn chauvinisme was legendarisch. Hij weigerde iets anders te spreken dan Maastrichts dialect.

Archivaris Albert Delahaye, die in 1941-1943 als volontair verbonden was aan het Rijksarchief, schreef in zijn memoires over Kerpen hierover een anekdote. Hij leverde het verhaal aan zijn zoon Régis de la Haye als volgt over: *Meneer Kerpen was amanuensis-boekbinder-portier. Als portier moest hij gasten aandienen bij rijksarchivaris Panhuysen. Hij klopte dan bij Panhuysen op de deur, en zei: "Meneer Panhuysen, er is iemand voor u". Panhuysen vroeg dan: "En wie is het?". Wanneer het een Maastrichtenaar was zei Kerpen: "Meneer A", of "Meneer B". Maar was het iemand van buiten Maastricht, of het nu de gouverneur of een notaris of een burgemeester was, dan zei Kerpen steevast: " 'n boer van boete". Dit alles tot groot vermaak van het overige personeel.*⁹

Lambert Joseph Kerpen (1840-1914), overgrootvader van Armand Cremers, was gehuwd met een Wedershoven (Widdershoven), een familie van welgestelde landbouwers, pachters en halfwinners op het Zuid-Limburgse platteland. Langs deze weg heeft de joviale en eveneens chauvinistische Maastrichtenaar Armand Cremers een behoorlijke scheut boerenbloed door zijn aderen stromen.

Zo stamt hij uit de families Quix, Haesen, Huntjens, Harst, Hustin, Aussems, Brouwers, Roijen, Moenen, Knubben, Weustenraedt, en andere, alle Zuid-Limburgse plattelandsfamilies wier leden door de eeuwen heen grote boerenhoven exploiteerden. Deze families brachten schouten, schepenen, geestelijken, kloosterlingen en burgemeesters voort, mensen met bestuurlijke eigenschappen die ook terug te vinden zijn bij de bestuurder Armand Cremers. Besturen zit als het ware in zijn genen.

MVV en Willy Brokamp

Armand Cremers noemt zichzelf wel 'ne koejong vaan *Mestreech* [koejong = Maastrichts dialect voor kwa-jongen].¹⁰ Humor en zelfspot zijn hem zeker niet vreemd. Hij koestert twee grote sportieve passies: MVV dat staat voor de Maastrichtse Voetbal Vereniging, en wielrenner Tom Dumoulin. Elke keer wanneer MVV een thuiswedstrijd speelt, heeft Armand Cremers de vlag uithangen en volgt hij vol spanning de wedstrijd.

Zijn er ook genealogisch gezien banden tussen Armand Cremers en spelers van MVV? Nu zijn uit autochtone Zuid-Limburgse families stammende personen vrijwel allemaal elkaars bloedverwanten, wanneer je maar ver genoeg teruggaat. Maar is het ook aan te tonen? Om deze vraag te kunnen beantwoorden dienen kwartierstaten van MVV-spelers beschikbaar te zijn. Die zijn mij echter niet bekend. Dus is schrijver dezes zelf aan de slag gegaan, met de voorouders van de in Chevremont geboren Willy Brokamp die in de jaren 1964-1978 meer dan 300 keer voor MVV uitkwam.¹¹ Er blijkt inderdaad een verwantschapslijn

De vijftien maanden oude Victoire Kerpen gefotografeerd 16 juni 1918. Foto: Atelier "Velox" Maastricht

De afstammingslijnen, die via een bastaard uit de familie Hoen van Hoensbroek (Jaspar natuurlijke zoon van jonker Roelman Hoen) teruggaan naar Karel de Grote, zijn gepubliceerd in het Karel de Grote-nummer van dit tijdschrift, jaargang 42, december 2014.

*Mathieu Cremers (1891-1959),
grootvader van Armand.*

*Tom Cremers,
Wittem 7 augustus 1942.*

*Huwelijksfoto van Armand Cremers en
Jeanne van der Avoird, stadhuis Oosterhout
27 april 1974.*

Uit het familiealbum Cremers-Kerpen

*Foto links: van links naar rechts:
Tom Cremers met een onbekende man,
Victoire Kerpen en
Mia Cremers, zus van Tom,
een onbekende vrouw.
Cadier en Keer, 27 juli 1941.*

*Kleurenfoto van links naar rechts:
Tom Cremers; zijn oudere broer Jacques en
zijn toekomstige echtgenote Victoire Kerpen
tijdens de carnaval te Maastricht
op 25 februari 1936.*

*Tom Cremers,
Epen 6 augustus 1942.*

*Victoire Kerpen,
Epen 6 augustus 1942.*

In april 1998 nam de gemeenteraad van Maastricht afscheid van wethouder Armand Cremers. Van links naar rechts: wethouder Veronica Dirksen; wethouder Armand Cremers; locoburgemeester Theo Bovens; burgemeester Philip Houben; enigszins verscholen gemeentesecretaris Ad Lutters; wethouder Raimond Leenders en wethouder Wim Kuiper.

tussen hen te bestaan, maar we moeten daarvoor wel elf generaties terug in tijd (zie geneagram).

Armand Cremers en Willy Brokamp stammen beiden van het koppel Casparus Bisschops en Mechtildis Heuvels dat op 5 november 1606 in de H. Pancratiuskerk te Heerlen in het huwelijk trad. Andere nazaten van dit echtpaar zijn mgr. Frans Wiertz, bisschop van Roermond; radio- en televisiepresentatrice Vivian Boelen (achternicht van André Rieu junior); dirigent en musicus Henri Hermans (1883-1947); beeldend kunstenaar Charles Eijck (1897-1983); RTL Group bestuurder (co-ceo) Bert Habets; musicus, schilder en uitvinder Edmond Hustinx (1898-1984) en zijn zus violiste Henriette Hustinx (1893-1959); televisiepresentatrice (L1) Fabienne Nijsten en haar collega Kirsten Paulus; oud-gouverneur van Limburg Sjeng Kremers; hotelier en restaurateur Camille Oostwegel; voormalig minister van onderwijs Jo Ritzen; beeldend kunstenaar Claudia Volders en haar broer cardioloog en hoogleraar cardiogenetica Paul Volders; en vele anderen.¹²

Tom Dumoulin

Zoals eerder vermeld, is de immer lachende en vrolijk kijkende *kojong van Mestreech* niet alleen supporter van MVV, maar ook een vurige fan van de uit Maastricht afkomstige wielrenner Tom Dumoulin. Deze sportman, geboren op 11 november 1990, staat al enige tijd bekend als specialist tijdrijden. In 2015 startte de klassieke wielerronde, de Tour de France, in Utrecht. Dumoulin werd gezien als een van de kanshebbers om de proloog te winnen en daarmee de gele leiderstrui te veroveren. Zeker voor Armand Cremers was Tom Dumoulin dé favoriet. Hij hoopte op een overwinning van zijn idool. Ter aanmoediging liet hij een rode vlag maken met daarop groot de naam TOM DUMOULIN, diens portret en de ster van Maastricht.

Armand Cremers laat geen gelegenheid voorbij gaan om zijn sportheld aan te moedigen, zeker nu de Nederlands kampioen tijdrijden de Ronde van Italië

(2017) en de BinckBank Tour (2017) wist te winnen. Dit roept meteen de genealogische vraag op: Zouden Tom Dumoulin en Armand Cremers aantoonbaar gemeenschappelijke voorouders hebben?

Een stukje kwartierstaat van de wielrenner is gauw gemaakt. Een gelijknamig familielid heeft een stamboom Dumoulin op internet gepubliceerd waarin Tom Dumoulin is terug te vinden.¹³ De familie Dumoulin blijkt al sedert de 17e eeuw honkvast in Maastricht te wonen, mogelijk nog ouder. En jawel hoor, overgrootvader Philippus Hubertus Dumoulin (1882-1955) blijkt een achterneef te zijn van Thomas Servaas Hubert Bollen (1859-1930), overgrootvader van Armand Cremers. Hun gemeenschappelijke voorouders zijn de echtelieden Nicolaus Maij en Anna Sibilla Coninx (zie het geneagram).

Politieke loopbaan

Na het behalen van zijn HBS-B diploma aan het Veldeke College te Maastricht studeerde Armand Cremers bedrijfseconomie aan de Katholieke Universiteit Brabant te Tilburg. In de periode 1972-1990 werkte hij in het management bij Akzo (Arnhem) en DSM (Heerlen/Geleen). Zijn politieke loopbaan begon in 1978. Als lid van D66 verwierf hij in dat jaar bij de verkiezingen een zetel in de gemeenteraad van Maastricht. In de periode 1990-1998 was hij naast raadslid ook wethouder van die stad. Hij beheerde de portefeuille Ruimtelijke Ordening, Milieu, Verkeer, P & O en Volksgezondheid. In de periode 1998-2010 fungeerde hij als burgemeester van de gemeente Beek waarna hij op 1 december 2010 met pensioen ging. Van 1 juni 2014 tot 1 maart 2015 fungeerde hij nog als waarnemend burgemeester van de gemeente Meerssen.

Naast Ridder in de orde van Oranje Nassau is Armand Cremers ereburger van de gemeente Beek en onderscheiden met de stadsmedaille in zilver van Maastricht.

Een kleine anekdote, opgetekend uit de mond van Armand Cremers, mag niet ontbreken. In mei 1996 vierden zijn vader en moeder hun gouden huwelijk. Het was een mooie en warme meidag. De H. Mis werd gecelebreerd in de kerk te Sint-Pieter op de Berg. Bij het verlaten van de kerk kwam hij geheel onverwacht zijn partijgenoot Roger van Bortel tegen. *Wat doe jij*

Tom Dumoulin gefotografeerd door zijn supporter Armand Cremers. Gespiegeld weergegeven.

hier? vroeg de ene D66'er verrast aan de andere. *Wat doe jij hier?* antwoordde de andere D66'er al even verrast. *Mijn vader en moeder zijn 40 jaar getrouwd*, antwoordde de in Tilburg geboren Roger. *Hoezo, hier?* vroeg Armand. *Mijn moeder komt uit Sint-Pieter*, antwoordde Roger. Ze keken elkaar vol verbazing aan. De twee D66'ers bleken, zonder dat zij dat van elkaar wisten, roots in Sint-Pieter te hebben. Zijn zij dan ook elkaars bloedverwanten? Jazeker, beiden stammen via de families Beltgens en Hoen van de vorstelijke familie Valois (zie het geneagram).

"IK GROET U VANAF EEN ZEER TOERISTISCHE KEUTELBEEK!"

Karikatuur van Armand Cremers als burgemeester van Beek verschenen in de editie Westelijke Mijnstreek van dagblad De Limburger. Datum onbekend.

Foto: Collectie Armand Cremers.

Na zijn pensionering bekleedt Armand Cremers nog enkele bestuursfuncties. Naast voorzitter van het Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap is hij voorzitter van de Raad van Toezicht van MEE Zuid-Limburg.¹⁴ Op mijn vraag welke functie hem het meeste aanspreekt, antwoordde hij na enig nadenken: *Ik ben een van de drie leden van de Raad van Toezicht van Health Foundation Limburg, een stichting die fondsen werft voor wetenschappelijk onderzoek in het Maastricht UMC+ (AZM), speciaal voor onderzoek naar hart- en vaatziekten, kanker, geestelijke gezondheid en chronische ziekten.*¹⁵ Hier keek schrijver dezes verrast van op. Hij maakt immers zelf als genealoog deel uit van een team dat onderzoek verricht naar de erfelijke factoren bij mensen met hartritme stoornissen of een plotse hartstilstand: de Worm-studie, een promotieonderzoek van cardiologe Rachel ter Bekke.¹⁶ Het kan verkeren.

Stamreeks van Armand Cremers

I. **Leonardus Cremers**, woonde in de parochie Nuth; tr. vóór 13 jan. 1591 **Anna Slangen**.

II. **Renerus Cremers**, ged. Nuth 24 febr. 1609; tr. vóór 27 febr. 1639 **Catharina Meijs**, dochter van Laurentius Meijs.

III. **Petrus (Peter) Cremers** (alias Rentgens), ged. Nuth 26 sept. 1645, overl. Grijze grubben par. Nuth 13 mei 1706; tr. Nuth 15 jan. 1679 **Ida Smeets**, geb. ca. 1655 (geschat), overl. Nuth 7 maart 1718, dochter van Michael Smeets en Mechtildis Brandts.

IV. **Laurentius (Lorens) Cremers**, ged. Nuth 4 jan. 1695, landbouwer Op de Brandt, overl. Brandt par. Nuth 5 dec. 1747; tr. 1e Nuth 5 febr. 1728 **Elisabeth Drummen**, ged. Nuth 21 juni 1688, overl. aldaar 16 april 1744, dochter van Theodorus Drummen en Agnes Curfs; tr. 2e Nuth 2 juni 1745 **Gertrudis Eggen**, weduwe van Joannes Spijckers en Bartholomeus Crans.

V. **Petrus (Peter) Cremers**, ged. Nuth 5 juni 1729, landbouwer Op de Brandt onder Nuth, schatthouder van Nuth 1766, op 4 sept. 1769 beëdigd als schepen van de heerlijkheid Nuth 1769-1793, overl. Hunnecum par. Nuth 13 sept. 1793; tr. vóór 31 maart 1752¹⁷ **Maria Catharina Rouschop (Ruijschop)**, ged. Nuth 4 dec. 1724, overl. Op de Brand par. Nuth 16 april 1780, dochter van Simon Rouschop,¹⁸ landbouwer, en Anna Vrancken.

VI. **Laurentius (Laurens) Cremers**, geb. Brand, ged. Nuth 16 jan. 1755, werkmans, overl. Hunnecum gem. Nuth 24 jan. 1842; tr. Nuth 4 okt. 1792 **Maria Catharina Hermens**, ged. Beek 22 maart 1768, overl. Nuth 13 aug. 1835, dochter van Petrus Hermens en Anna Haenen.

VII. **Jean Pierre (Jan Pieter) Cremers**, geb. Nuth 5 brumaire VIII (27 okt. 1799), landbouwer te Hunnecum, koopman in granen, overl. Hunnecum gem. Nuth 8 mei 1872; tr. Houthem 15 jan. 1831 **Maria Catharina Willems**, geb. Schimmert 25 vendémiaire XIV (17 okt. 1805), overl. Hunnecum gem. Nuth 16 febr. 1881,¹⁹ dochter van Gerardus Willems, schrijnwerker en meubelmaker, en Maria Helena Munix.

VIII. **Jan Laurens Cremers**,²⁰ geb. Nuth 17 febr. 1832, winkelier, herbergier, vestigde zich te Maastricht, overl. Maastricht (Achter de Molens 7) 3 sept. 1905; tr. Amby 13 jan. 1862 **Maria Hubertina Catharina van den Boorn**, geb. Heer 8 nov. 1840, winkelierster, zij werd op 18 febr. 1910 te Maastricht uitgeschreven naar Brussel, dochter van Johannes Jacobus van den Boorn en Maria Catharina Rondags.

IX. **Philippus Jacobus Cremers**, geb. Wyck gem. Maastricht (Hoogbrugstraat 213) 18 jan. 1863, zadelmaker, overl. Maastricht (Hoenderstraat 26) 22 aug. 1909; tr. Maastricht 28 okt. 1890 **Petronella Machiels**, geb. Maastricht (Boschstraat 1567), winkelierster, overl. Maastricht (Hoenderstraat 26) 27 dec. 1898, dochter Mathijs Machiels, landbouwer,

fabrieksopzichter, en Maria Margaretha Dolcini, groentenverkoopster.

X. **Mathijs Philippus Jacobus (Mathieu) Cremers**, geb. Maastricht (Boschstraat 43) 30 april 1891, zadelmaker en houder van een drijfriemmakerij, winkelier en handelaar in automaterialen in de Hoenderstraat te Maastricht, overl. Maastricht 14 dec. 1959; tr. Maastricht 27 nov. 1915 **Maria Hubertina Ida (Hubertine) Bollen**, geb. Maastricht (Brusselsestraat 134) 24 jan. 1893, overl. Maastricht 19 juli 1965, dochter van Thomas Servaas Hubert Bollen, hoefsmid, houder van een smederij in de Brusselsestraat, en Anna Catharina Hubertina Engelbert.

XI. **Thomas Hubertus (Tom) Cremers**, geb. Maastricht 11 juli 1918, ondernemer, handelaar in industrie- en autoartikelen; tr. Maastricht 4 mei 1946 **Victoire Louise Joséphine Kerpen**, geb. Maastricht 2 maart 1917, lerares Nederlands, overl. Maastricht 2 sept. 2010, dochter van Guillaume Eugène Antoine Kerpen, amanuensis, portier en boekbinder van het Rijksarchief in Limburg te Maastricht, en Helena Maria Louisa (Lène) Janssen, winkelierster.

Advertentie in *Limburger koerier*, 5 mei 1934.

XII. Drs. **Armand Mathieu Joseph Cremers R.O.N.** (bij bevordering), ereburger van de gemeente Beek, drager van de stadsmedaille in zilver van Maastricht, geb. Maastricht 19 febr. 1947, drs. economie Tilburg, bedrijfseconoom bij Algemene Koninklijke Zout Organon (AKZO) en Dutch States Mines (DSM), politicus Democraten 66 (D66), raadslid 1978-1998 en wethouder 1990-1998 van de gemeente Maastricht, burgemeester van de gemeente Beek, Limburg 1998-2010, waarnemend burgemeester van de gemeente Meerssen 2014-2015, bekleedde meerdere commissariaten van Limburgse energie- en milieu-instellingen, lid van de Raad van Toezicht van Health Foundation Limburg 2012-heden, voorzitter van het Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap (LGOG) 2015-heden; tr. Oosterhout 27 april 1974 **Adriana Elisabeth Maria (Jeanne) van der Avoird**, geb. Oosterhout 18 okt. 1945, onderwijzeres, pedagoge, kunstschilderes, dochter van Antonius Martinus (Toon) van der Avoird, politiebeambte te Oosterhout, en Elisabeth Maria (Betsy) Donkers. [Maastricht 2017]

Noten

1. FUNS PATELSKI, Limburgse voorouders van Karel Majoor, in: *Limburgs Tijdschrift voor Genealogie (LTG)* 41 (2013), 99-102.
2. A.S.M. (FUNS) PATELSKI, Limburgse nazaten van Karel de Grote, in: *LTG* 42 (2014), 114.

3. *Ibidem*, 42 (2014), 103-131.
4. Gezworen = beëdigde.
5. Regionaal Historisch Centrum Limburg, 01.075 Archiven van de Landen van Overmaas, inv.nr. 1760, fol. 266-268, digitaal 269-271.
6. Bestudeer de informatieve website: <https://johnve.home.xs4all.nl/>, waarop steeds meer bronnen uit onder meer rechterlijke archieven worden geopenbaard. De stukken spreken voor zich.
7. J.H.J. GULIKERS, Genealogie van de Maastrichtse boekbindersfamilie Kerpen, in: *De Limburgse Leeuw* 1 (1952/3), 127-131.
8. *Limburgsch Dagblad*, zaterdag 12 mei 1934, zesde blad. Een artikel over een tentoonstelling in Maastricht waarop boekbinder G. Kerpen, wonende aan het Cörversplein 2, een boekbinderij-installatie exposeerde. Citaat: *Het vak van boekbinder is in deze familie sedert 1760 overgegaan van vader op zoon, getuige de collectie koperen handstempels voor vergulden. Een groote collectie boekwerken in den loop der vervlogen decennia door de firma ingebonden en versierd bewijst het. De stempels corresponderen met de figuren op de banden.* Einde citaat. <http://www.delpher.nl/nl/kranten> geraadpleegd 2 sept 2017.
9. ALBERT DELAHAYE, *Memoires van een archivaris*, Zundert 1980, 19. Met dank aan Régis de la Haye voor zijn medewerking. Zie ook *Limburgsch Dagblad* 3 jan. 1981 waarin letterlijke citaten uit de memoires.
10. <http://www.mestreechtaol.nl/dictionair/mst/koejong/>, geraadpleegd 2 sept. 2017.
11. https://nl.wikipedia.org/wiki/Willy_Brokamp, geraadpleegd 31 aug. 2017.
12. FUNS PATELSKI met medewerking van MARIE-ANNE VAN DER CRUIJS, *Limburgse Verwantschappen. Bijzondere familierelaties gebaseerd op de kwartierstaat Van der Cruijs-Gilissen*, Gronsveld en Rotterdam 2012, 24, 40, 43, 48, 51, 59, 175-182, 197, 438.
13. http://www.tomdumoulin.nl/stamboom/languages/nl/persons/Person_159709568.html, geraadpleegd 31 aug. 2017.
14. <http://meezuidlimburg.nl/over-ons/raad-van-toezicht/>, geraadpleegd 31 aug. 2017.
15. <https://www.hfl.nl/>, geraadpleegd 31 aug. 2017.
16. <https://hartenvaatcentrum.mumc.nl/de-worm-studie>, geraadpleegd 31 aug. 2017.
17. De huwelijksinzegening vond niet in de Sint-Bavokerk te Nuth plaats, althans in het huwelijksregister staat het huwelijk niet vermeld. Op 31 maart 1752 werd daar wel hun eerstgeborene gedoopt.
18. Simon Rouschop werd op 29 juli 1688 te Beek gedoopt. De pastoor wist zich geen raad met de familienaam Rouschop en schreef in het doopregister Reusen in plaats van Rouschop. Simon was een zoon van Simon Rouschop uit Ingber onder Gulpen en Catharina Crutzen alias Crutzerclaes.
19. In haar overlijdensakte staat dat zij was geboren te Houthem op 1 april 1804, hetgeen onjuiste informatie is. Het gezin Willems-Munix woonde aanvankelijk te Schimmert en verhuisde eerst later naar Houthem.
20. Met dank aan Henk Boersma voor zijn medewerking. De jongere generaties zijn vrijwel geheel ontleend aan genealogisch onderzoek door hem verricht. Zie eveneens van zijn hand de kwartierstaat van Armand Cremers.

<p>16</p> <p>Jan Laurens Cremers</p> <p>geb. Nuth 17 febr. 1832, winkelier, herbergier, overl. Maastricht (Achter de Molens) 3 sept. 1905</p> <p>zn. van Jan Pieter Cremers en Maria Catharina Willems.</p> <p>tr. Amby 13 jan. 1862</p>	<p>17</p> <p>Maria Hubertina Catharina van den Boorn</p> <p>geb. Heer 8 nov. 1840, winkelierster, vertrok 18 febr. 1910 naar Brussel (B)</p> <p>dr. van Johannes Jacobus van den Boorn en Maria Catharina Rondags.</p> <p>tr. Maastricht 16 nov. 1853</p>	<p>18</p> <p>Mathijs Machiels</p> <p>geb. Vroenhoven (Veldwesender Baan) 26 okt. 1833, landbouwer, werkman, fabrieks-opzichter, overl. Oud-Vroenhoven 19 juli 1877, zn. van Mathijs Machiels, landbouwer en Catharina Franssen.</p> <p>tr. Maastricht 16 nov. 1853</p>	<p>19</p> <p>Maria Margaretha Dolcini</p> <p>geb. Wyck gem. Maastricht (Lage Barakken) 23 mei 1818, groenten-verkoopster, overl. Maastricht (Boschstraat) 1 maart 1890, dr. van Jacobus Dolcini en Helena van Hooren.</p> <p>tr. Maastricht 16 nov. 1853</p>	<p>20</p> <p>Joannes Lambertus Bollen</p> <p>geb. Maastricht (Op de Houtmaas) 1 sept. 1832, hoefsmid, overl. Maastricht (Breulingstraat) 23 nov. 1893</p> <p>zn. van Pieter Bollen, landbouwer en Maria Sibilla Nieste(n).</p> <p>tr. Maastricht 28 okt. 1856</p>	<p>21</p> <p>Maria Ida Hubertina Brouwers</p> <p>geb. Maastricht (Batterijstraat) 30 dec. 1832, overl. Maastricht (Breulingstraat) 21 jan. 1905</p> <p>dr. van Thomas Servatius Brouwers, landbouwer en Anna Maria Maij, landbouwster.</p> <p>tr. Maastricht 28 okt. 1856</p>	<p>22</p> <p>Servaes Engelbert</p> <p>geb. Vroenhoven (buiten de Boschpoort) 28 dec. 1821, landbouwer, overl. Maastricht (Grachtstraat) 15 april 1897</p> <p>zn. van Jacobus Engelbert, landbouwer en Catharina Bergmans, landbouwster.</p> <p>tr. Maastricht 5 juni 1848</p>	<p>23</p> <p>Maria Hubertina Willems</p> <p>geb. Maastricht (Boschstraat) 28 mei 1828, landbouwster, overl. Maastricht (Grachtstraat) 26 maart 1891</p> <p>dr. van Michiel Willems, landbouwer en Anna Catharina Tilly, landbouwster.</p> <p>tr. Maastricht 5 juni 1848</p>
<p>8</p> <p>Philippus Jacobus Cremers</p> <p>geb. Wyck gem. Maastricht (Hoogbrugstraat) 18 jan. 1863, zadelmaker, overl. Maastricht (Hoenderstraat) 22 aug. 1909.</p> <p>tr. 1e Maastricht 28 okt. 1890</p>		<p>9</p> <p>Petronella Machiels</p> <p>geb. Maastricht (Boschstraat) 8 nov. 1861, winkelierster, overl. Maastricht (Hoenderstraat) 27 dec. 1898.</p> <p>tr. 1e Maastricht 28 okt. 1890</p>		<p>10</p> <p>Thomas Servaes Hubert Bollen</p> <p>geb. Maastricht (Brusselsestraat) 11 juli 1859, (hoef)smid, overl. Maastricht (Brusselsestraat) 14 juni 1930.</p> <p>tr. Maastricht 3 febr. 1891</p>		<p>11</p> <p>Anna Catharina Hubertina Engelbert</p> <p>geb. Maastricht (Grachtstraat) 27 febr. 1868, overl. Maastricht (Herbenusstraat) 3 sept. 1933.</p> <p>tr. Maastricht 3 febr. 1891</p>	
<p>4</p> <p>Mathijs Philippus Jacobus (Mathieu) Cremers</p> <p>geb. Maastricht (Boschstraat) 30 april 1891, zadelmaker, eig. drijfriemenmakerij en winkel in automaterialen (Hoenderstraat), overl. Maastricht 14 dec. 1959.</p> <p>tr. Maastricht 27 nov. 1915</p>				<p>5</p> <p>Maria Hubertina Ida (Hubertine) Bollen</p> <p>geb. Maastricht (Brusselsestraat) 24 jan. 1893, overl. Maastricht 19 juli 1965.</p> <p>tr. Maastricht 27 nov. 1915</p>			
<p>2</p> <p>Thomas Hubertus (Tom) Cremers</p> <p>geb. Maastricht 11 juli 1918, zelfstandig zakenman.</p> <p>tr. Maastricht 4 mei 1946</p>							
<p>1</p> <p>Drs. Armand Mathieu Joseph (Armand) Cremers</p> <p>geb. Maastricht 19 febr. 1947, bedrijfseconoom (Tilburg), werkzaam geweest bij AKZO en DSM, raadslid 1978-1998, wethouder 1990-1998 (D66) Maastricht, burgemeester Beek Lb. 1998-2010, waarnemend burgemeester Meerssen 2014-2015, RON, voorzitter LGOG 2015-heden, tr. Oosterhout 27 april 1974 Adriana Elisabeth Maria (Jeanne) van der Avoird, geb. Oosterhout 18 okt. 1945, onderwijzeres, pedagoog, dochter van Antonius Martinus (Toon) van der Avoird en Elisabeth Maria (Betsy) Donkers.</p>							

<p>24</p> <p>Lambert Joseph Kerpen</p> <p>geb. Maastricht (Rue des Poules) 1 april 1806, boekbinder, overl Wyck gem. Maastricht (Langs den Wal) 14 nov. 1869, zn. van Franciscus Kerpen, boekbinder en Ida Catharina Hausman(n).</p> <p>tr. Maastricht 27 april 1835</p>	<p>25</p> <p>Jeane Catharine Koumans</p> <p>geb. Wyck gem. Maastricht 2 germinal VII (22 maart 1799), overl. Wyck gem. Maastricht (Langs den Wal) 26 dec. 1879, dr. van Pieter Koumans, kuiper en Maria Catharina Munnix.</p> <p>tr. Maastricht 22 nov. 1880</p>	<p>26</p> <p>Jean Pierre Weder(s)-hoven</p> <p>geb. Strucht 4 dec. 1814, landbouwer, overl. Strucht gem. Schin op Geul 14 juni 1882</p> <p>zn. van Jan Theodoor Wedershoven, landbouwer en Maria Ida Steijns.</p> <p>tr. Strucht 30 juni 1841</p>	<p>27</p> <p>Marie Cathérine Kreujen (Kreuijen, Cruijjen)</p> <p>geb. Strucht 29 aug. 1816, overl. Strucht 21 dec. 1869</p> <p>dr. van Jan Willem Kreuijen, schoenmaker en Maria Elisabeth Wevers.</p> <p>tr. Maastricht 24 nov. 1843</p>	<p>28</p> <p>Servatius Lambertus Janssen</p> <p>geb. Maastricht (Capucijnenstraat) 30 dec. 1820, kleermaker, overl. Maastricht (Witmakerstraat) 27 dec. 1888, zn. van Lambertus Christianus Janssen, kleermaker en Maria Christina Simar.</p> <p>tr. Maastricht 14 okt. 1884</p>	<p>29</p> <p>Maria Wolfs</p> <p>geb. (buiten-echt; erkend) Maastricht (Capucijnenstraat) 29 maart 1819, overl. Maastricht (Witmakerstraat) 21 febr. 1881, dr. van Cornelis Wolfs, militair, logementhouder en Catharina Creemers.</p> <p>tr. Maastricht 10 okt. 1849</p>	<p>30</p> <p>Joannes Michaël Houben</p> <p>geb. Maastricht (Kruisherengang) 10 jan. 1825, winkelier, expediteur, overl. Maastricht (Grote Gracht) 28 juni 1895, zn. van Petrus Matheus Houben, dagloner en Dorothea Maria Margaretha Daemen.</p> <p>tr. 1 Maastricht 10 okt. 1849</p>	<p>31</p> <p>Maria Scheffers</p> <p>geb. Wilre gem. Vroenhoven 9 sept. 1821, overl. Maastricht (Bogaardenstraat) 11 jan. 1878</p> <p>dr. van Petrus Scheffers, dagloner, landbouwer en Maria Vrancken.</p>
<p>12</p> <p>Lambertus Josephus Kerpen</p> <p>geb. Wyck gem. Maastricht (Langs den Wal) 5 jan. 1840, boekbinder, overl. Maastricht (Cörversplein) 5 dec. 1914.</p> <p>tr. Maastricht 22 nov. 1880</p>	<p>13</p> <p>Maria Anna Elisabeth Wedershoven</p> <p>geb. Strucht 2 dec. 1855, overl. Maastricht (Cörversplein) 16 juli 1912.</p> <p>tr. Maastricht 22 nov. 1880</p>	<p>14</p> <p>Lodewijk Jozef Servaas Janssen</p> <p>geb. Maastricht (Tongersestraat) 15 juni 1857, kleermaker, overl. Maastricht 2 april 1942 (Kapoestraat).</p> <p>tr. Maastricht 14 okt. 1884</p>	<p>15</p> <p>Maria Hubertina Houben</p> <p>geb. Maastricht (Markt) 1 aug. 1859, overl. Maastricht (Witmakerstraat) 21 juli 1892.</p> <p>tr. Maastricht 14 okt. 1884</p>				
<p>6</p> <p>Guillaume Eugene Antoine (Guill.) Kerpen</p> <p>geb. Wyck gem. Maastricht (Langs den Wal) 13 juni 1891, boekbinder, overl. Maastricht 9 okt. 1966.</p> <p>tr. Maastricht 5 mei 1914</p>		<p>7</p> <p>Helena Maria Louisa (Lène) Janssen</p> <p>geb. Maastricht (Witmakerstraat) 24 dec. 1888, overl. Maastricht 25 dec. 1967.</p>					
<p>3</p> <p>Victoire Louise Joséphine (Victoire) Kerpen</p> <p>geb. Maastricht 9 maart 1917, overl. Maastricht 2 sept. 2010.</p>							

Noten:

Kwartier 8. tr. 2e Maastricht 2 aug. 1900 Maria Hubertina Mathilda Claessens, geb. Maastricht (Grote Gracht) 10 jan. 1865, overl. Maastricht (Markt) 13 febr. 1931, dochter van Joannes Hubertus Claessens, letterzetter, en Maria Theresia Constantina Hubertina Roberts.

Kwartier 25. geboren te Wyck in de *Rue Droite, Section Fraternité*.

Kwartier 29. haar moeder Catharina Creemers was breister en logementhoudster.

Kwartier 30. tr. 2e Maastricht 9 sept. 1879 Catharina Schumacher, geb. Luxemburg-stad 7 april 1830, overl. Maastricht (Abtstraat) 13 okt. 1908, dochter van Charles Joseph Schumacher en Victoire Mertens. Zijn moeder Dorothea Maria Margaretha Daemen komt ook voor onder de naam Magdalena Daenen.

MARIE-LUCIËN
GEUNS-
SCHROETEN

De opmerkelijke band tussen Weerter kunstenaars

In Weert zijn slechts twee kunstenaars bekend met werken uit de 19e eeuw. Beiden waren kunstschilders, een beeldhouwer zou Weert niet voortgebracht hebben.¹ De bekendste schilder was Johan Joseph Francis Janse, de andere Joannes Franciscus de Cost. Hoewel er van beide schilders verschillende werken bekend zijn, van hun achtergrond lijkt er nog veel onduidelijk. Genealogisch onderzoek wijst echter op een bijzondere ontdekking. Naast hun beroep blijken de bekende kunstschilders nog iets gemeen te hebben. En ook de stelling dat Weert geen beeldhouwer van betekenis heeft voortgebracht lijkt iemand tekort te doen.

*St.-Catharina in de St-Martinuskerk in Weert.
Foto: M. Geuns-Schroeten*

Joannes Franciscus de Cost

Joannes Franciscus wordt gedoopt op 8 november 1758 in Weert. Hij is een onwettig kind van Joanna Meester Reijnders. Zij verklaart dat de vader Adrianus de Caes is. Op 20 februari 1759, een paar maanden na de doop van Joannes Franciscus, trouwen Adrianus de Caes en Joanna Meester Reijnders en krijgt Joannes Franciscus ook als achternaam De Caes. In 1761 wordt een zusje geboren, Maria Aldegundis.

Joannes Franciscus wordt van beroep kruidenier. Hij trouwt op 11 augustus 1795 in Weert met de tien jaar jongere Anna Gertrudis Stultiens, eveneens uit Weert. Een lang huwelijk is hun echter niet gegund, Anna Gertrudis overlijdt al in 1803.

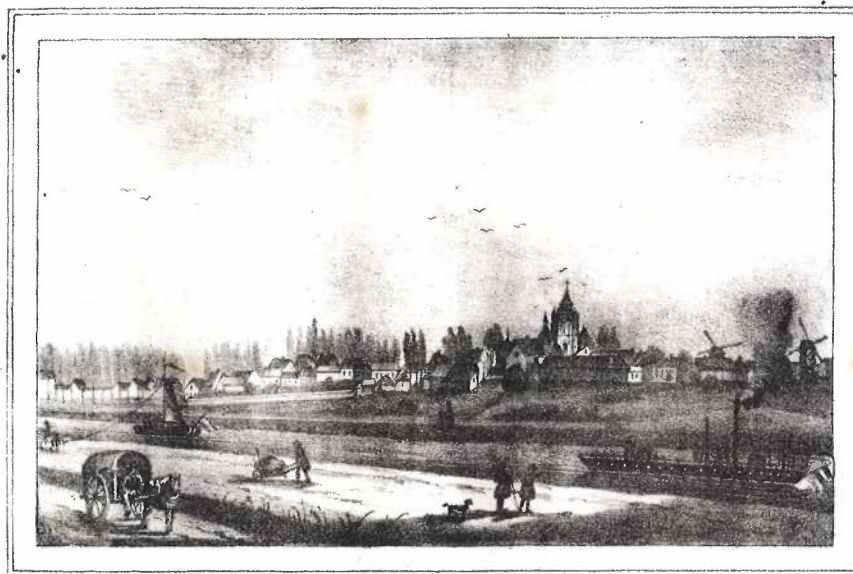
Ondertussen heeft Joannes Franciscus ook interesse in de schilderkunst gekregen. Hij schildert verschillende doeken in de tijd dat hij in Weert woont, vaak beïnvloed door het werk van Marcus L.A. Clifford. Zo zijn de altaarstukken van St.-Severinus (die nu verdwenen zijn) en St.-Catharina in de St.-Martinuskerk in Weert van zijn hand. Om meer te leren over het schilderen vertrekt hij naar Antwerpen. Hier maakt hij het werk van de H. Rochus.²

Na zijn leertijd keert Joannes Franciscus terug naar Weert. Op 29 juli 1829 hertrouwt hij met de dienstmeid Joanna Maria van Heijthuijsen uit Weert. Hij heeft van het schilderen zijn beroep gemaakt en samen gaan ze in de Hegstraat wonen. Daar overlijdt hij op 3 juli 1837. In zijn overlijdensakte wordt vermeld *laatstelijk zijn naam geschreven hebbende als De Cost*.

Johan Joseph Francis Janse

Op 14 mei 1821 trouwt Pieter Janse, een lintwever uit Leiden, met Joanna Elisabeth de Caes uit Weert en gaan ze aldaar in de Beekstraat wonen. Een jaar later, op 27 maart 1822, krijgen zij hun eerste kind, Johan Joseph Francis. Hierna volgen nog zeven kinderen. In mei 1838, wanneer Johan Joseph Francis zestien jaar is, vertrekt hij naar Antwerpen om een studie aan de academie te volgen.³ Pieter Janse probeert een jaar later een studiebeurs voor hem te krijgen, maar hier is geen budget meer voor.⁴ Na terugkomst, als zijn vader al overleden is, gaat Johan Joseph Francis bij zijn moeder wonen, die naar de Schoolstraat vertrokken is. Ze verhuizen daarna naar de Molenstraat en na het overlijden van zijn moeder gaat hij samen met zijn eveneens ongehuwde zus Elisabeth Maria Theresia in de Beekstraat wonen.⁵

Een van de bekendste werken van Johan Joseph Francis is *De eed van Hannibal* uit 1840. Het werk is in eigendom van het gemeentemuseum Weert. In 1851 wordt Poells beschrijving van het Hertogdom Limburg gedrukt, waarin twaalf schetsen voor litho's van hem staan. In de kloosterkerk van Megen is een altaarstuk van zijn hand komen te hangen. Oorspronkelijk was dit bedoeld voor de minderbroederskerk, maar het werd te

Tafel 4 van 1750, Nutsch, de Weert

GEZIGT OP WEERT.

Gezigt op Weert, een van de twaalf schetsen voor litho's. Foto: M. Geuns-Schroeten

classicistisch bevonden voor de barokke kerk.¹ Voor het St. Jans Gasthuis heeft hij het register van het *Roomsch Katholyk Parochiaal Armbestuur* te Weert voorzien van een mooie schildering.

Samen met zijn zus vertrekt Johan Joseph Francis in 1870 naar Sint-Truiden. Ook twee andere zussen, Joanna Maria Elisabeth en Wilhelmina Henrica Petronella, wonen dan bij hem in.⁶ In deze tijd maakt hij een kopie van een 16e-eeuws schilderij van Nicolaas Piek.¹ Johan Joseph Francis overlijdt ongehuwd in Sint-Truiden op 30 oktober 1878.

Familiebanden ontrafeld

Joannes Franciscus de Cost voerde dus de achternaam De Caes. Hij krijgt tijdens zijn huwelijk met Anna Gertrudis Stultiens vijf kinderen, waarvan hij in vier doopakten ook met de naam J.F. de Caes tekent. Hij is afwezig tijdens de doop van het eerste kind, Joanna Elisabeth de Caes. Zij trouwt later met Pieter Janse en krijgt acht kinderen. Het eerste kind is Johan Joseph Francis Janse. Weerts bekendste kunstschilder blijkt dus een kleinzoon te zijn van de andere bekende kunstschilder.

De achternamen De Caes en De Cost worden beide regelmatig gebruikt. Bij Joanna Elisabeth is de verwar- ring nog groter. Zij heeft in haar leven niet alleen verschillende achternamen, ook de voornamen worden niet eenduidig gebruikt. Bij haar huwelijk met Pieter Janse wordt ze Maria Elisabeth genoemd, verwijzend naar haar zus van wie ook de geboorteakte als huwe- lijksbijlage bijgevoegd zit. Een uittreksel van de notaris te Schiedam vermeldt echter Pieter Janse met Joanna Elisabeth de Caes. Zelf tekent ze de huwelijksakte met

Elisabeth de Cost, haar vader met J.F. de Cost.

Pieter Janse en Joanna Elisabeth de Caes krijgen samen acht kinderen. Tijdens de geboorte van de eerste vier wordt de moeder Joanna Elisabeth de Cost genoemd, bij de laatste vier Maria Elisabeth de Caes. Wanneer Pieter overlijdt, wordt ze Joanna Elisabeth de Cost genoemd. Echter, bij haar eigen overlijden is ze ingeschreven als Maria Elisabeth, weduwe van Pieter Janse. Ze wordt zelfs Maria Elisabeth genoemd door haar zoon Gerardus Andreas, als hij het overlijden van Wilhelmus Antonius aangeeft.

Weerter beeldhouwer?

Interesse voor de kunst zat in de familie, dat blijkt ook uit de beroepen van twee broers van Johan Joseph Francis. Franciscus Petrus Gabriel Janse (1829-1898) was eerst kleermaker en in Sint-Truiden werd hij *peintre decorateur*, oftewel decoratieschilder. Gerardus Andreas Janse is het zevende kind van Pieter Janse en Joanna Elisabeth de Caes. Hij wordt geboren op 10 september 1836 in Weert. In 1857 vertrekt hij naar Lier, twee jaar later gaat hij in Antwerpen wonen. Hij leeft op dat moment al van zijn beroep, beeld- houwer.⁷

Samen met Michiel Hubert Hoecken start hij in 1871 een atelier in Sint-Truiden. Ze kopen hiervoor een goed bij de Helle aan het Gangulphusplein.⁸ In dit atelier worden enkel religieuze, houten beelden en kerkmeubilair gemaakt, altijd gesigneerd door beide kunstenaars. Een van de eerste opdrachten is het maken van de volledige bemeubeling van de Sint-Dionysius- kerk te Borgworm. Hierna volgen nog verschillende andere kerken in de provincies Namen en Luik. Naast

het meubilair zijn ook de beelden uit het atelier Hoeken en Jansen met zorg en aandacht voor detail gemaakt, zoals een beeld van de heilige Trudo, afkomstig uit de Redemptoristenkerk te Sint-Truiden.⁹ De beelden die ze gemaakt hebben werden ook gepolychromeerd. Mogelijk hebben de broers Johan Joseph Francis en Franciscus Petrus Gabriel hiermee geholpen. Dit werk werd immers vaak uitbesteed.

Op 3 augustus 1874 trouwt Gerardus Andreas in Bergen (Limburg) met de uit Well afkomstige burgermeestersdochter Mechtildis Wilhelmina Elders, nicht van Michiel Hubert Hoecken. Twee jaar na haar overlijden hertrouwt Gerardus Andreas met Petronella Maria Regina Margaretha Balken. In 1897 wordt hij benoemd tot lid van de toezichtcommissie van de Teekenschool.⁸ Gerardus Andreas overlijdt op 28 september 1906. Zijn beroep is dan *maitre sculpteur*, oftewel meester-beeldhouwer.

Gerardus Andreas Janse uit Weert was, samen met de twee andere Nederlandse beeldhouwers Cornelis Janssen uit Woensel bij Eindhoven (1828-1895) en Michiel Hubert Hoecken uit Well (1827-1917), belangrijk voor de ontwikkeling van het houtbewerkerambacht in Sint-Truiden. Ze hebben van de stad een provinciaal centrum voor kerkmeubilair gemaakt in de periode 1850-1900. Gerardus Andreas verwierf dus zijn bekendheid als beeldhouwer in Sint-Truiden. Bij zijn vertrek uit Weert, op 21-jarige leeftijd, had hij waarschijnlijk echter al dat beroep. Dit zou betekenen dat Weert toch een beeldhouwer heeft voortgebracht.

Genealogie

I. **Adrianus de Cost**, (de Caes 1759, de Cas 1778), ged. Weert 29 maart 1727 (peetouders: Dominus Joannes Eijckholt *vice receptor sua caesareae majestatis*, Anna van Elven), overl. ald. (stad) 23 febr. 1778, zoon van Andreas Antonius de Coss en Maria Catharina Eyckholt; tr. Weert 20 febr. 1759 (get.: Servatius Prinssen, Maria Agnes de Caes) **Joanna Meester Reijnders**, overl. Weert (stad) 10 dec. 1787, begr. ald. 12 dec. 1787.

Uit dit huwelijk:

1. Joannes Franciscus de Caes, geb. Weert 8 nov. 1758 (peetouders: Henricus Antonii, Maria Eijckholt) *filius naturalis*, gedoopt door de vroedvrouw, als vader wordt genoemd Adrianus de Caes, op 20 febr. 1759 gewettigd bij opvolgend huwelijk van de ouders, **volgt II**.
2. Maria Aldegundis de Caes, geb. Weert 18 aug. 1761 (peetouders: Andreas de Caes, Maria Verschueren), begr. ald. 20 nov. 1761.

II. **Joannes Franciscus de Caes** (De Cas in 1795), ged. Weert 8 nov. 1758, *epicier de taille* [= grote kruidenier], fijnschilder 1836, overl. ald. (Hegstraat) 3 juli 1837; tr. 1e Weert 11 aug. 1795 (get.: Petrus Stultiens, Anna Catharina Princen beiden uit Weert) **Anna Gertrudis Stultiens**, ged. Weert 5 april 1768, overl. ald. (stad) 6 fructidor XI (24 aug. 1803), dochter van Jean Stultiens en Margareta Haex; tr. 2e Weert 29 juli 1829¹⁰ **Joanna Maria van Heijthuisen**, geb.

Een van de schilderijen van Johan Joseph Francis Janse voor het St. Jans Gasthuis. Foto: T. Schers, gemeentearchief Weert

Weert 27 okt. 1782, dienstmeid, overl. ald. (Langstraat) 24 okt. 1838, dochter van Stephanus van Heijthuisen en Petronella Caris.

Uit het eerste huwelijk:

1. Joanna Elisabeth de Caes, geb. Weert 4 juli 1796, ged. ald. 5 juli 1796 (peetouders: Theodorus Nouwen juvenis, Margarita Haex), **volgt III**.
2. Maria Catharina de Caes, ged. Weert 28 okt. 1797 (peetouder: Maria Thresia van de Leur namens Anna Catharina Princen), ongehuwd, overl. ald. (St. Jans Gasthuis) 29 jan. 1873.
3. Pierre Adrien de Caes, geb. Weert (Hoogstraat) 16 sept. 1799, tingietersknecht, overl. Utrecht 11 juni 1874; tr. Utrecht 27 april 1836 **Jacomina Henrica van der Linden**, geb. Utrecht, ged. ald. 5 sept. 1809, naaister, overl. ald. 28 febr. 1882, dochter van Josephus van der Linden, kleermaker, en Henrica Baillet. Uit dit huwelijk zijn kinderen.
4. Marie Elisabeth de Caes, geb. Weert 20 fructidor IX (7 sept. 1801), overl. ald. (Hoogstraat) 5 febr. 1856; tr. Weert 16 febr. 1833 **Gerard Peeters**, geb. Roermond 2 floreal XI (22 april 1803), schoenmaker, overl. vóór 1892, zoon van Franciscus Peeters, dagloner, en Helena Boonen. Uit dit huwelijk zijn kinderen. Hij hertr. met Catharina Hubertina Schrörs.
5. Francoize Corneille de Caes, geb. Weert 12 germinal XI (2 april 1803), overl. ald. (Hoogstraat) 9 thermidor XIII (28 juli 1805).

III. **Joanna Elisabeth De Caes**, geb. Weert 4 juli 1796, dienstmeid 1821, overl. ald. (Beekstraat) 6 dec. 1861; tr. Weert 14 mei 1821 **Pieter Janse**, geb. Leiden 11 juni 1797, lintwever, overl. Weert (Schoolstraat) 14 sept. 1845, zoon van Hendrik Janse en Elisabeth Berben.

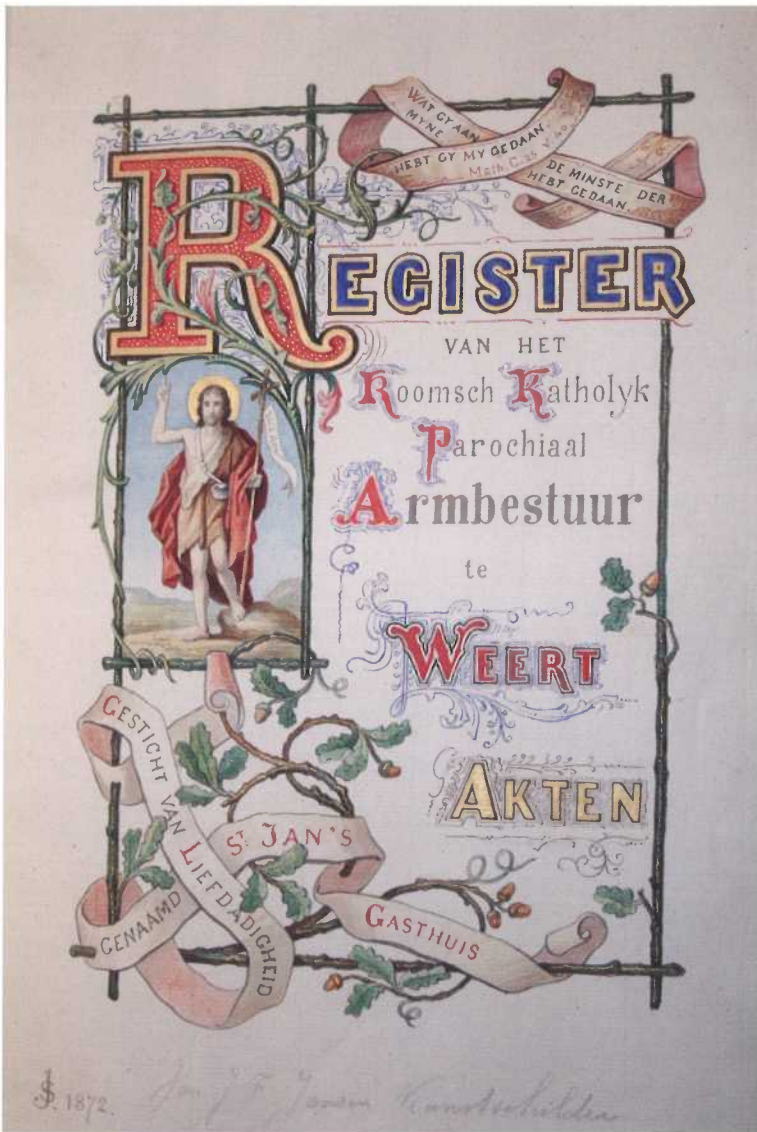
Uit dit huwelijk:

1. Johan Joseph Francis Janse, geb. Weert (Beekstraat) 27 maart 1822, kunstschilder, *artiste peintre* 1878, overl. Sint-Truiden (Rue Marche au Bois nr.15) 30 okt. 1878.

2. Gertrudis Margaretha Wilhelmina Janse, geb. Weert (Beekstraat) 18 febr. 1824, dienstmeid, overl. Beesel 10 maart 1882.
3. Wilhelmus Antonius Janse, geb. Weert (Beekstraat) 26 aug. 1826, werktuigbouwkundige 1855, rentenier 1891, employé op de suikerfabriek in Wangoon Redjo, Ned. Indië, overl. Sint-Truiden (Rue des Vaches 27) 8 juli 1891; tr. 1e met de handschoen (*Johannes Josephus Franciscus Janse, portraetschilder wonende te Weert als tot dit einde bijzonder gemagtigd*) Utrecht 10 okt. 1855
Johanna Barendina Schoonhijn, geb. Utrecht (Voorstraat) 10 okt. 1822, overl. Soerabaya, Ned. Indië kort voor 29 nov. 1867 (blijkens krantenbericht van die datum in *Utrechtsch Provinciaal en stedelijk Dagblad*), dochter van Gerardus Schoonhijn, kamerbeheerster, en Albertina Sittig; tr. 2e Soerabaya, Ned. Indië 8 mei 1869
Adolphine Petronella Johanna van Glabbeek, geb. Gorredijk gem. Opsterland, Fr. 15 sept. 1838, rentenierster 1880-1890,¹¹ overl. na 1917, dochter van Franciscus van Glabbeek en Petronella Johanna Roderkercken.
4. Franciscus Petrus Gabriel Janse, geb. Weert (Beekstraat) 24 maart 1829, kleermaker 1850-, decoratieschilder *peintre decorateur* 1898, ongehuwd overl. Sint-Truiden (Marche au Bois 19) 19 sept. 1898.
5. Elisabeth Maria Theresia Janse, geb. Weert (Beekstraat) 1 aug. 1831, winkelierster, ongehuwd, overl. Sint-Truiden (Houtmarkt 19) 17 april 1906.
6. Joanna Maria Elisabeth Janse, geb. Weert (Beekstraat) 17 nov. 1833, winkelierster, ongehuwd, overl. Sint-Truiden (Houtmarkt 19) 28 maart 1920.
7. Gerardus Andreas Janse, geb. Weert (Beekstraat) 10 sept. 1836, beeldhouwer 1874, *sculpteur* 1859, overl. Sint-Truiden (place St. Gangulphe 23) 28 sept. 1906, tr. 1e Bergen (Limburg) 3 aug. 1874
Mechtildis Wilhelmina Elders, geb. Well gem. Bergen 13 okt. 1830, overl. Sint-Truiden (Place St.-Gangulphe 23) 19 april 1883, dochter van Carolus Elders, ondermeester te Well, burgemeester van de gemeente Bergen, en Johanna Hoeken; tr. 2e Sint-Truiden 12 febr. 1885
Petronella Maria Regina Margaretha Balken, geb. Breukelen-Nijenrode 19 juni 1854, overl. Sint-Truiden (Sint Gangulphe 20) 24 juli 1921, dochter van Everardus Hermanus Georgius Balken en Regina Maria Elisabeth van Glabbeek.
8. Wilhelmina Henrica Petronella Janse, geb. Weert (Beekstraat) 16 nov. 1838, winkelierster, ongehuwd, overl. Sint-Truiden (Houtmarkt 21) 4 april 1926.

Noten

1. F. NIES, *Weert: Het verleden van een stad*, Weert 1999, 177.
2. J. VAN CAUTEREN, Schilderijen in de St. Martinuskerk te Weert: Een aanzet tot onderzoek naar de Weertse schilders van vóór 1900, in: *Weert in woord en beeld*, Weert 1992, 41-66.
3. Erfgoedcluster Weert, Gemeentearchief (GAW) A.1.3.0 Nieuw Archief der Gemeente Weert 1795-1920, inv.nr. 1206, register van ingekomen en vertrokken personen.
4. Ibidem, inv.nr. 1770.
5. Ibidem, inv.nrs. 1196-1202, bevolkingsregisters Weert.
6. Stadsarchief Sint-Truiden, Stadsbestuur Sint-Truiden 1830-1976, bevolkingsregisters.
7. Vreemdelingendossier Antwerpen, te vinden via de website <https://familysearch.org/>.
8. W. DRIESEN, Nederlandse beeldsnijders te Sint-Truiden in de tweede helft van de 19e eeuw, in: *Historische Bijdragen ter nagedachtenis van G. Heynen*, Sint-Truiden 1984, 153-157.
9. C. VANTHILLO, Nederlandse neogotici in Sint-Truiden. De neogotische beeldhouwersateliers van Cornelis Janssen (1828-1895), Michel Hoeken (1827-1917) en Gerard Jansen (1836-1906), in: *Sint-Truiden ingekaderd 1830-1914: Tentoonstellingen Sint-Trudofeesten 1998*, Sint-Truiden, 1998, 176-190.
10. In de akte wordt melding gemaakt dat voor de namen De Caes, De Cas en Meester Reijnders, welke verschillend voorkomen in de overlijdensakten van zijn ouders, dezelfde personen worden bedoeld.
11. In het bevolkingsregister van Sint-Truiden 1880-1890 staat zij vermeld als Adolphine Jeanette Petronille Vanglabbeek.

FRANS
GERARDS

De afstammingswaan van mr. dr. Frans Jacobus Leufkens (1890-1960)

De Heerlense advocaat mr. dr. Frans Jacobus Leufkens was ervan overtuigd dat hij afstamde van een oeroud Limburgs adellijk geslacht en dat hij in de twintigste eeuw aan die afstamming nog oude rechten kon ontlenen. Die overtuiging was zo sterk dat ondanks alle tegenstand die hij ondervond zijn overtuiging niet vatbaar was voor enige correctie. Het gevolg daarvan was dat de denkbeelden over zijn afstammingsgeschiedenis, hoe desastreuus dat voor hem ook uitpakte, in hoge mate de richting van zijn leven bepaalden.

Een dergelijke tegen alle redelijkheid in volgehouden overtuiging wordt een waan genoemd. Omdat Leufkens' overtuiging was gebaseerd op ideeën over zijn afstammingsgeschiedenis was bij hem sprake van een afstammingswaan.¹ Dit is een vorm groothedswaan. Groothedswanen hebben allemaal betrekking op een overdreven gevoel van eigen belangrijkheid. Specifiek voor de afstammingswaan is dat dit gevoel is gebaseerd op de overtuiging van zeer bijzondere komaf te zijn.²

In deze bijdrage schetsen we eerst beknopt Leufkens' afkomst, opleiding en carrière. Daarna wordt verhelderd hoe zich een afstammingswaan kan ontwikkelen. Vervolgens wordt uiteengezet hoe dat bij Leufkens in zijn werk ging en tot welke acties hij door zijn afstammingswaan werd aangezet. Tot slot wordt ingegaan op de gevolgen die dit voor hem zelf had en zijn carrière als advocaat.

Stamgezin, opleiding en carrière

Frans Jacobus Leufkens werd op 25 december 1890 geboren in Dülken (Duitsland) als oudste zoon van het echtpaar Frans Hubertus en Adelheid Mühlen. Zijn vader was afkomstig uit Voerendaal waar hij op 12 mei 1863 was geboren. In Dülken was hij werkzaam als kunst- en decoratieschilder. Waarschijnlijk had hij in deze plaats ook zijn echtgenote leren kennen. Adelheid Mühlen werd namelijk op 16 juni 1859 in Dülken gedoopt. Na Frans Jacobus kreeg het echtpaar Leufkens-Mühlen in Dülken nog zeker vijf kinderen. In 1909 vertrok het gezin naar Heerlen. In 1914 bouwde Frans Hubertus Leufkens in de Schoolstraat in Heerlen een atelierwoning.³

Frans Jacobus Leufkens moet een goed stel hersens hebben gehad. In 1914 slaagde hij aan een Nederlandse universiteit voor zijn kandidaatsexamen rechten.⁴ Hieruit kan worden afgeleid dat hij het gymnasium had doorlopen, zeer waarschijnlijk in Duitsland. Gymnasium als vooropleiding was toen namelijk nog verplicht om een universitaire studie te kunnen volgen. Hierna vervolgde hij zijn rechtenstudie aan de rijks-universiteit van Groningen. Op 19 september 1917 legde hij daar zijn doctoraal examen af.⁵ Op 30 november van datzelfde jaar promoveerde hij in Groningen tot doctor in de rechtswetenschappen. Hij deed dat aan de hand van zevenentwintig stellingen.⁶

In februari 1918 vestigde hij zich als advocaat en procureur in Venlo.⁷ Met enige regelmaat werd hij

daarna in de Limburgse dagbladen vermeld als curator bij de afhandeling van faillissementen. Op 19 september van dat jaar trad hij in Herzogenrath in het huwelijk met Johanna Essers. In 1921 vestigde hij zich als advocaat en procureur in Heerlen.⁸ Op 5 februari 1926 werd hij bij de arrondissementsrechtbank te Maastricht als advocaat beëdigd en sindsdien was hij bij die rechtbank ingeschreven als advocaat en procureur.⁹

Mr. dr. Frans Jacobus Leufkens 1890-1960.

De genese van een afstammingswaan

Een afstammingswaan ontstaat doorgaans niet van de ene dag op de andere. Het is het resultaat van een zich sluipenderwijs voltrekkend ontwikkelingsproces. Het begin wordt meestal gemaakt met een binnen een familie levende adelspretentie. Met een adelspretentie wordt verwezen naar een binnen een familie aanwezig geloof of besef dat er in de familiegeschiedenis iets bijzonders aan de hand is. Dat bijzondere heeft betrekking op het geloof van oude adel af te stammen. Een dergelijk geloof kan gemakkelijk van de ene op de andere generatie worden doorgegeven.

De volgende stap is dat er binnen de familie personen moeten zijn die voor dit verhaal een bepaalde gevoeligheid hebben. En dat geldt zeker niet voor iedereen. Menigeen haalt er zijn schouders voor op, lacht er om en denkt wat moet ik ermee. Anderen zijn er wel gevoelig voor. Volgens Ileen Montijn wordt die

gevoeligheid gevoed door het verlangen om boven anderen verheven te zijn, het verlangen naar distinctie.¹⁰ Bij de gevoelige personen verhoogt het besef van adellijke komaf te zijn het gevoel van eigenwaarde.

De stap die daarna wordt gezet is die van het genealogisch onderzoek. Onder degenen die zich aangesproken voelen dienen zich een of meerdere personen aan die zich geroepen voelen om de oude adellijke afkomst te gaan bewijzen. Het te verrichten genealogisch onderzoek moet aan het binnen de familie levende geloof bewijskracht geven.

Het genealogisch onderzoek start dus niet met een neutrale vraag, bijvoorbeeld: *Wie waren mijn voorouders en wat deden ze om aan de kost te komen?* Het onderzoek start vanuit een bepaalde emotioneel gekleurde verwachting en die kan meer of minder sturend zijn voor het te verrichten onderzoek. Het risico is nu dat vanuit die emotioneel gekleurde verwachting een stamboom wordt geconstrueerd waarbij feiten, overlevering en verzinsels op inventieve wijze ineen worden gevlochten totdat het gewenste resultaat in beeld komt. Indien dit de uitkomst is, is de verwachting gaan werken als een *selffulfilling prophecy*. Dat wil zeggen dat de gevonden genealogische data vanuit die verwachting zijn geïnterpreteerd in de gewenste richting.

Deze manier van genealogie bedrijven kan het beste worden getypeerd als illusiegenealogie.¹¹ Met andere woorden er worden illusies gecreëerd, ook wel illusoire vervalsingen genoemd. Een illusie is een foutieve waarneming. Ter verheldering geven we het volgende voorbeeld. Als men op het station in een trein zit die stil staat en de trein aan de overkant van het perron gaat rijden, is het net of de trein waarin men zelf zit gaat rijden. Iemand kan opmerken: *He, we rijden weer!* Zodra de trein aan de overkant het perron heeft verlaten merkt men echter dat de trein waarin men zit nog stil staat. Het voorbeeld laat twee dingen zien: (a) illusies zijn foutieve waarnemingen en (b) ze kunnen worden gecorrigeerd zodra andere informatie beschikbaar komt.

Illusies of illusoire vervalsingen kunnen ook ontstaan tijdens het genealogisch onderzoek. Wie bijvoorbeeld op zoek is naar adellijke voorouders kan de ontdekking van een familiewapen als bewijs zien voor een adellijke voorouder. Wie zich daarna verdiept in de heraldiek komt tot de ontdekking dat dit waarschijnlijk een illusie is omdat er meer burgerlijke dan adellijke familiewapens bestaan en dat de ontdekking van een familiewapen helemaal niets zegt over een adellijke afkomst.¹² Ook in dit geval wordt de illusie gecorrigeerd doordat uit de heraldiek nieuwe informatie beschikbaar is gekomen.

Wanneer de illusie niet wordt gecorrigeerd nadat nieuwe informatie beschikbaar is gekomen, is sprake van een waan.¹³ Dit is een tegen alle redelijkheid in volgehouden overtuiging. Ondanks alle bewijzen van het tegendeel blijft men bijvoorbeeld het familiewapen zien als bewijs van een adellijke afkomst. Of, als ondanks het verrichte genealogisch onderzoek het gewenste resultaat niet is gevonden, wordt toch vastgehouden aan de adelspretentie. De adelsfantasie is zo hardnekkig dat alle ongewenste onderzoeksresultaten eenvoudigweg worden genegeerd: *We hebben het niet gevonden, maar het moet waar zijn anders zou het in de*

familie niet worden verteld! Een dergelijke waan is overigens volstrekt onschuldig zolang men er verder geen consequenties aan verbindt. Daarom kan in dit geval beter niet gesproken worden van een waan, maar van een mythe. Zodra men aan de waan van adellijke afkomst te zijn consequenties gaat verbinden, is sprake van een afstammingswaan. Die consequenties kunnen zijn dat aanspraak wordt gemaakt op: (a) adellijke titels, (b) bijzondere rechten en (c) adellijke goederen. Dat betekent dat iemand met een afstammingswaan zijn leven inricht en betekenis geeft vanuit zijn onwrikbare overtuiging van adellijke komaf te zijn.

Volgens Ileen Montijn zit de geschiedenis van de genealogie vol met verzonnen of half verzonnen stambomen om claims op adeldom te ondersteunen.¹⁴ De meeste gevallen worden echter nooit ontmaskerd omdat bijna niemand andermans stamboom natrekt. Omdat hij een bekende Nederlander was, is dat wel gebeurd bij de dichter Willem Bilderdijk (1756-1831). Volgens Adriaenssen construeerde Bilderdijk fabuleuze afstammingsfantasieën die een grote rol gingen spelen in zijn poëtische en historische werken. Hij beweerde onder andere af te stammen van Bourgondische hovelingen, Byzantijnse keizers, Engelse koningen en Kleefse graven. Hij meende zelfs erfrecht te hebben op het graafschap Teisterbant en de baronie van Heusden.¹⁵

Adelspretentie en genealogisch onderzoek

Hoe de adelspretentie binnen de familie Leufkens tot stand was gekomen en hoe die binnen de familie leefde weten we niet. Zeker is wel dat de vader, de kunstschilder Frans Hubertus Leufkens, hiervoor een speciale gevoeligheid moet hebben gehad. Vermoed wordt ook, zoals straks nog zal blijken, dat hij de drijvende kracht is geweest achter het door zijn zoon te verrichten genealogisch onderzoek.

Die gevoeligheid was ook aanwezig bij zijn oudste zoon Frans Jacobus. Vreemd is dat niet. Eenmaal besmet met het virus van een adellijke afstamming werd de oudste zoon in een familie al gauw gezien als de belangrijkste stamhouder. Met name hij was voorbestemd om het geslacht, inclusief de daarmee verbonden titels en rechten, in ere te houden en voort te zetten.

Dat die gevoeligheid bij Frans Jacobus in hoge mate aanwezig is geweest staat vast. Hij was het namelijk die zich na afronding van zijn juridische studies in Groningen op het genealogisch onderzoek stortte. Door zijn promotie had hij bovendien bewezen vertrouwd te zijn met de finesses van het wetenschappelijk onderzoek. Frans Jacobus deed uitvoerig en serieus onderzoek naar zijn beweerde voorouders. Hij bezocht de Staatsbibliotheek te Berlijn, het Algemeen Rijksarchief in Brussel, het Staatsarchiv in Düsseldorf, het Rijksarchief in Maastricht en het gemeentearchief in Heerlen. Daarnaast deed hij onderzoek in particuliere archieven en raadpleegde hij de nodige literatuur. Verder correspondeerde hij op 14 augustus 1926 met de bekende Duitse adelsgenealoog E. van Oidman.¹⁶

Hij rondde zijn onderzoek af met twee onderzoeksverslagen. Het eerste verslag, zes getypte A4tjes met vermelding van alle bronnen, had als titel *Het vorstendom Geleen-Wachtendonk*.¹⁷ Het tweede verslag, eveneens met bronvermelding, had als titel *Genealogie van het Geslacht Anstel*. Dit verslag bevatte een

complete genealogie van het oeroude adellijke geslacht Von Anstel, waarmee hij de adellijke afstamming van de familie Leufkens bewezen achtte.

De stamgoederen van dit geslacht waren oorspronkelijk gelegen aan de Anstelbeek in Kerkrade. Het daar gelegen stenen huis, thans Elisbethstift, werd al in 1109 vermeld.¹⁸ In 1448, 1467 en 1487 vermeldde hij Peter van Anstel tot Bruggen-Anstel, schout van 's-Hertogenrade. Hij was het die de bijnaam Leufkens had gekregen. Verder werd in de genealogie een verwantschap gelegd tussen de adellijke geslachten Van Anstel en Huyn van Geleen en Amstenrade. Frans Jacobus droeg deze genealogie op aan zijn ouders.

Pronken met adellijke veren

Voor Frans Hubertus Leufkens, de vader dus, moeten bovengenoemde studies het onomstotelijke bewijs hebben geleverd dat de familie Leufkens van adel was. Zijn zoon had het onderzoek nog maar nauwelijks afgerond of hij ondernam al actie. Hij voegde aan zijn achternaam *Von Anstel* toe. Zo kreeg een in 1923 uitgegeven beknopte schets van Herbert Reiners over het kunstenaarschap van Frans Hubertus Leufkens als titel *Frans Leufkens von Anstel*.¹⁹ In het boekje werd vermeld dat in de vijftiende eeuw enkele leden van het geslacht *Von Anstel* de bijnaam Leufkens hadden gekregen. En van een van deze takken stamde de kunstschilder Frans Hubertus Leufkens af. Hiermee gaf de vader openlijk blijk van zijn overtuiging dat de Voerendaalse familie Leufkens tot een van de oudste adellijke geslachten van Limburg behoorde, namelijk dat van de heren Van Anstel. Door dit expliciet aan zijn achternaam toe te voegen gaf hij aan: (a) dat hij het belangrijk vond anderen over zijn adellijke afstamming te informeren, (b) dat hij door anderen ook zo gezien wilde worden en (c) dat hij zich op grond van zijn afkomst wilde onderscheiden.

Zijn zoon Frans Jacobus volgde hem in dat voetspoor. Ook hij voegde *Von Anstel* toe aan zijn achternaam. Als *Leufkens von Anstel* werd hij op 27 augustus 1924 bijvoorbeeld vermeld als juridisch adviseur van de R.K. Limburgsche Middenstand.²⁰ In maart van dat zelfde jaar had hij echter nog gewoon als mr. Leufkens een artikel gepubliceerd in dagblad *De Tijd*. Het artikel betrof een overzicht van oude Limburgse adellijke geslachten.²¹ Van 1923 tot 1926 werd hij echter als *dr. F.J. Leufkens von Anstel* vermeld als secretaris van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap.²² Hoe gevoelig hij was voor die afstammingsgeschiedenis blijkt ook uit het feit dat hij zijn in 1929 geboren zoon

Ansfried noemde. Hiermee verwees hij nog eens nadrukkelijk naar de omstreeks 1109 levende stamvader van het oeroude geslacht Von Anstel.²³

Verzoek om erkenning

Adeldom vergt echter ook erkenning. In Nederland betekent dat op z'n minst dat de familie wordt vermeld in het zogenaamde rode boekje, het *Nederland's Adelsboek*. En in dat boekje werd de familie *Leufkens von Anstel* nergens genoemd. En die erkenning viel maar op één manier te krijgen, namelijk door zich met een verzoek te richten tot de koningin.

Met dat doel richtte Frans Hubertus Leufkens zich op 3 juni 1925 tot koningin Wilhelmina. Hij verzocht de koningin om erkend te worden als behorende tot de Nederlandse adel. Als mederekwestranten traden bij dit verzoek zijn zes kinderen op. Frans Hubertus en zijn zoon Frans Jacobus vroegen bij dit verzoek om de volgende titel: *baron Leufkens van Anstel graaf van Geleen en Amstenrade*. Ze grondden hun verzoek op de beweerde afstamming van de in 1704 geboren Nicolaas Leufkens, die weer een afstamming zou zijn geweest van Peter de Anstela genaamd Leufkens, schout van 's-Hertogenrade.²⁴ Het verzoek faalde. Op 30 juni en 3 juli vroeg de Minister van Justitie de Hoge Raad van Adel om advies. Op 31 juli bracht de Raad een negatief advies uit omdat de rekwestranten geen bewijzen voor hun beweerde afstamming hadden overlegd. Op 6 augustus diende Frans Hubertus toen via zijn zoon bij de Raad alsnog een stamreeks in.²⁵ In die stamreeks werd Frans Hubertus voorzien van de volgende titulatuur: *Franciscus Hubertus De Anstela Dictus Leufkens Comes de Geleen et Amstenrade*.

Maar de Raad bleef bij zijn oordeel omdat de in de stamreeks vermelde bronnen volgens de Raad geen bewijskracht hadden. Een verzoek om een en ander mondeling te komen toelichten werd afgewezen. Een hernieuwde afwijzende beschikking volgde op 18 december 1925.²⁶

De niet-erkenning van hun adeldom zou voor Frans Jacobus Leufkens een reden kunnen en moeten zijn geweest om de adellijke komaf in het vervolg dan maar als een mythe binnen de familie te koesteren en er verder niet meer mee naar buiten te treden. Maar zo ging het niet.

Familiewapen
Leufkens.
Bron:
Edm.M.A.H.
Delhougne
e.a.,
Kwartierstaat
Schrijen-
Lipperts,
Roermond
1979,
blz. 66.
Tekening:
K. v.d.
Sigtenhorst

Aanspraken

Op grond van zijn stamboom claimde Frans Jacobus Leufkens adellijke titels, bijzondere rechten en adellijke goederen. We geven in deze paragraaf van ieder een voorbeeld.

Adellijke titels

Wat het claimen van adellijke titels betrof was hij niet consequent. Aanvankelijk afficheerde hij zich als *Souverein Graaf van Geleen en Wachtendonk*.²⁷ Tegen een journalist van de *Nieuwe Leidsche Courant* zei hij: *Verdiept U in mijn bescheiden en ziet dat ik vorst ben*.²⁸

In de loop der jaren voegde hij daar steeds meer titels aan toe. In 1929 noemde hij zich: *Doctor juris Franciscus Jacobus Leufkens von Anstel-Prickenscheid, Vorst, Graaf en Heer van Geleen, Amstenrade, enz.*²⁹

In 1932 wilde hij in de gemeente Hoensbroek worden ingeschreven als: *Dr. Jur. Franz Jakobus Leufkens von Merkstejn zu Dammerscheid, Graaf van het Rijk van Castilië, tot Geleen, Schinnen, Dammerscheid, Amstenrade, Wachtendonk, Merkstejn en Hoensbroek*.³⁰

In een brief van 15 september 1938 aan de Heerlen- se gemeentearchivaris L. van Hommerich deelde hij mee: *Ik ben derhalve Heer tot Dammerscheid-Teneelen en Stadhouder van het graafschap Geleen, het Land van Valkenburg, de Keurkeulse Mankamer te Heerlen en ander gebied van het voormalige Duitse Rijk*.³¹

In de dagbladen leidde dat gescherf met adellijke titels tot hilariteit. In het vervolg werd hij smalend de *Vorst van Geleen* genoemd.

Bijzondere rechten

Wat bijzondere rechten betreft, weigerde Frans Jacobus Leufkens als Heer van Geleen bijvoorbeeld belasting te betalen. Staatshoofden betalen immers geen belasting.³² In de gemeente Heerlen wilde hij niet in het bevolkingsregister worden ingeschreven, maar in het verblijfsregister. Verder claimde hij het recht op exterritorialiteit, dat wil zeggen het recht op diplomatieke onschendbaarheid. Als vorst van een onafhankelijke staat kon men hem nooit voor de Nederlandse strafrechter dagen.³³ Voor zijn dienstbode weigerde hij in 1931, verplicht volgens de toenmalige Invaliditeitswet, rentezegels te plakken. Ook hier beriep hij zich op zijn diplomatieke onschendbaarheid.³⁴

Om zijn diplomatieke onschendbaarheid te testen lokte hij diverse keren rechtspraak uit door simpele overtredingen te begaan, bijvoorbeeld rijden in een auto zonder nummerplaat of fietsen met een fiets zonder fietsplaatje.³⁵ Voor dergelijke overtredingen werd hij echter gewoon bekeurd en veroordeeld. Voor de kantonrechter was Frans Jacobus Leufkens een gewone burger zoals iedereen en dus gewoon strafbaar.

Adellijke goederen

In de loop der jaren claimde hij ook de nodige adellijke goederen als zijn eigendom. Bijvoorbeeld kasteel Amstenrade in Amstenrade en Reymersbeek in Nuth, de hoeve Sint-Jansgeleen in Geleen, Huize Wachtendonk bij Krefeld (Duitsland), kasteel Oud-Ehrenstein in Kerkrade, kasteel Terborch in Schinnen, kasteel Cortenbach in Voerendaal, etc.

De claim op kasteel Amstenrade volgde nadat op 15

januari 1926 zijn vader Frans Hubertus Leufkens het graafschap Geleen aan hem had overgedragen.³⁶ Ruim een maand later, op 17 februari 1926, eiste Frans Jacobus kasteel Amstenrade op.³⁷ Dat betekende dat de adellijke familie De Marchant et d'Ansembourg werd gedagvaard. Op donderdag 4 maart 1926 moest de adellijke familie verschijnen op de arrondissementrechtbank in Maastricht. Tijdens de zitting werd de familie vertegenwoordigd door graaf Max de Marchant et d'Ansembourg en de Maastrichtse advocaat jhr. mr. E. Alting van Geusau.

In zijn eis lichtte Frans Jacobus toe dat het graafschap Geleen en Amstenrade een ondeelbaar geheel vormde. Als nazaat van Nicolaas Leufkens was hij niet alleen eigenaar van het genoemde graafschap, maar ook van kasteel Amstenrade. Zijn aanspraak op het kasteel werd geheel gegrond op zijn afstammingsgeschiedenis.

Deze rechtszaak trok volop de aandacht van de landelijke pers. Het werd omschreven als een 'sensationeel proces'. Door de pers geraadpleegde historici gaven Frans Jacobus Leufkens echter weinig kans van slagen. Daarvoor werden drie argumenten aangehaald: (a) het geslacht Huyn, waarop eiser zich beriep, was volgens hen uitgestorven, (b) de wetten van de Franse Revolutie, die hier van toepassing waren, hadden alle overerving van heerlijke rechten opgeheven en (c) privaatrechtelijk was de vordering onderhevig aan verjaring.³⁸

De historici kregen gelijk. In het op 3 maart 1927 uitgesproken vonnis werden de door Frans Jacobus Leufkens vermeende rechten op kasteel Amstenrade van de hand gewezen. Van zijn argumentatie, geheel gebaseerd op zijn genealogie, werd geen spaan heel gelaten.

Ook in hoger beroep bij het gerechtshof in 's-Hertogenbosch haalde hij het niet. Ook hier werd van zijn genealogie om zijn rechten op kasteel Amstenrade bewijskracht te geven niets heel gelaten. Het hof was zelfs de mening toegedaan dat wat Frans Jacobus Leufkens te bewijzen had zelfs niet door deskundigen zou kunnen worden bewezen.

Gevolgen

Het claimen van adellijke titels, bijzondere rechten en adellijke goederen bleef voor Frans Jacobus Leufkens niet zonder gevolgen. In het arrondissement Maastricht werd hij geschrapt van de lijst van advocaten, door de autoriteiten en de Limburgse pers werd hij niet meer serieus genomen en in het Rijksarchief te Maastricht werd hem een archiefverbod opgelegd.

Geschrapt van de lijst van advocaten

Op 17 november 1928 werd Frans Jacobus Leufkens door de Raad van Toezicht en Discipline van de Orde van Advocaten te Maastricht geschrapt van de lijst van advocaten omdat hij '*den eer van den stand der advocaten zou schaden*'.³⁹ Door zijn adellijke en feodale aanspraken maakte hij het beroep van advocaat belachelijk.

In september 1934 lukte het hem echter weer om in Maastricht als advocaat en procureur te worden beëdigd. Dat gebeurde nadat hij op 14 juni 1934 de Raad schriftelijk had toegezegd dat hij zich in het vervolg niet meer zou beroepen op soevereine rechten die aan de

Het huis Schoolstraat 1 in Heerlen dat Frans Hubertus Leufkens in 1914 bouwde. Links op de achtergrond het Thermenmuseum.
Foto: Funs Patelski, monumentendag 2017.

Staten van het Graafschap Geleen toekwamen.⁴⁰ Maar lang duurde die herregistratie niet. De Raad stelde namelijk vast dat onmiddellijk na zijn beëdiging Frans Jacobus weer in zijn oude fout was vervallen. Op grond van zijn beweerde soevereine en feodale rechten viel hij weer tal van achtenswaardige personen lastig met claims. De Raad vroeg hem daarom nogmaals om met zijn dwaze onderneming te stoppen. Toen Frans Jacobus zich daar niet aan stoorde besloot de Raad op 25 oktober 1934 om hem weer van de lijst te schrappen. Dat besluit werd op 7 mei 1935 geëffectueerd. Het besluit, inclusief de motivering ervan, zou bekend worden gemaakt in de Limburgse dagbladen.

Voor Frans Jacobus Leufkens moet dit een enorme klap zijn geweest. Schrapping van de lijst moet name-

Hoeve Sint Jansgeleen te Spaubeek door Frans Jacobus Leufkens geclaimd als zijnde zijn eigendom.

Foto: Funs Patelski, monumentendag 2017.

lijk niet alleen een persoonlijke krenking zijn geweest, maar ook een directe aanslag op zijn broodwinning. Er bleef voor hem nu nog maar één manier over om de kost te verdienen, namelijk door het verstrekken van juridische adviezen. Om klanten te werven plaatste hij daarom regelmatig advertenties in de Limburgse dagbladen.

Niet meer serieus genomen

Door de autoriteiten en de Limburgse pers werd Frans Jacobus op den duur niet meer serieus genomen. Op verzoek van de Commissaris van de Koningin in Limburg ontving burgemeester Damen van Geleen bijvoorbeeld Frans Jacobus op 19 maart 1928 bij hem thuis. Hij stelde zich toen aan de burgemeester voor als *Dr. Leufkens-van Anstel, Soeverein Graaf van Geleen en Wachtendonk*. Tijdens dat onderhoud deelde hij de burgemeester mee dat hij een civiele vordering had ingesteld tegen graaf De Marchant et d'Ansembourg ter verkrijging van diens goederen die hem toebehoorden. Bovendien had hij zich tot de Nederlandse regering gewend om erkenning te krijgen voor zijn vermeende aanspraken op het Soevereine Vorstendom Geleen-Wachtendonk. De burgemeester deelde de Commissaris van de Koningin achteraf mee: *Deze mededeelingen die hij mij bij dat bezoek verder deed, wekten bij mij den indruk dat de persoon niet geheel en al toerekenbaar kan worden geacht*.⁴¹

Tijdens een hoger beroep bij het gerechtshof in 's-Hertogenbosch, waar Frans Jacobus als beroep op gaf *Bestuurder van het Graafschap Geleen*, werd hij door de president van het hof voor schut gezet met uitspraken als: *Dat is onzin!, Er bestaat geen graaf van Geleen en We hebben wel wat anders te doen dan zulke praatjes aan te horen*.⁴²

Aan autoriteiten en hoogwaardigheidbekleders schreef hij eindeloos veel brieven. In die brieven hamerde hij steeds maar weer op zijn adellijke afstammingsgeschiedenis. Op den duur werden die brieven niet meer gelezen, ter zijde gelegd en slechts voor kennisgeving aangenomen.

In de Limburgse pers kreeg Frans Jacobus aanvankelijk nog wel de ruimte om zijn verhaal te doen. Zo kreeg hij in de *Limburger Koerier* van 19 januari 1929 de gelegenheid om zijn stamwapen en familiegeschiedenis te publiceren. Hij ondertekende dat met *Franz Fürst von Geleen-Wachtendonk*.

Op 15 november 1929 werd hij zelf ontvangen door de redactie van het *Limburgsch Dagblad*. Van de redactie kreeg hij de gelegenheid om al zijn aanspraken uitvoerig uiteen te zetten. Maar toen hierover later een publicatie in de krant verscheen, werd duidelijk dat men hem niet helemaal serieus had genomen. Zijn bezoek aan de krant werd bijvoorbeeld aangekondigd als *hoog bezoek*. En toen hij zijn verhaal had gedaan en het kantoor van de redactie verliet, noteerde de krant: *Toen verliet Z.H. wederom ons bureau, zonder uiterlijk vertoon, eenvoudig als een gewone burger, zoals hij gekomen was*.

Archiefverbod

In Maastricht bij het toenmalige Rijksarchief kreeg hij een archiefverbod. Dat had twee redenen. In de eerste plaats meende hij, omdat hij graaf van Geleen was, dat hij geen legesgelden hoefde te betalen voor afschriften

die door medewerkers van het archief voor hem werden gemaakt. In de tweede plaats hadden de twee rijksarchivariissen, dr. J.W.H. Goossens en later dr. G. Panhuysen, geen vertrouwen meer in hem. Frans Jacobus beweerde namelijk dat bepaalde archiefstukken zijn eigendom waren. Met toestemming van de Minister van O.K. en W (Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen) H.P. Marchant legden de rijksarchivariissen hem toen een archiefverbod op.⁴³

Tot het bittere einde

Mr. dr. Frans Jacobus Leufkens hield zijn adellijke en feodale aspiraties vol tot aan zijn dood op 9 maart 1960. Een van zijn laatste acties was een brief aan 'Het Land van Herle'. In een brief aan de redactie d.d. 31 maart 1959 noemde hij zijn vader Frans Hubertus Leufkens, die op 14 maart 1956 in Kerkrade was overleden, graaf van Geleen en Amstenrade. Zijn broer

Kasteel Cortenbach te Voerendaal door Frans Jacobus Leufkens geclaimd als zijnde zijn eigendom. Foto: Funs Patelski, monumentendag 2017.

Ferdinand Frederik, die op 11 december 1957 in Heerlen was overleden, was in leven heer van de Vroenhof (Herenhof) in Houthem geweest. Zichzelf noemde hij in die brief bestuurder van de buitenlandse stichting van het Graafschap Geleen.⁴⁴ Verder stelde hij in zijn brief aan de redactie geen enkele vraag, noch vroeg hij om een reactie. Hij wilde het gewoon nog eens allemaal gezegd hebben.

Beschouwing

Er is weinig mis met het feit dat iemand de illusie koestert van oude adel af te stammen. Sterker nog, als iemand daar gelukkiger van wordt is dat mooi meegenomen. De grens van het normale wordt echter overschreden zodra iemand aan die illusie vergaande consequenties gaat verbinden. Dan is sprake van een afstamingswaan.

De in het voorafgaande besproken casus van Frans Jacobus Leufkens is daarvan een extreem voorbeeld.

Extreem om verschillende redenen: (a) vanwege het voortbestaan van de waan tot aan zijn dood, (b) vanwege het feit dat de waan in hoge mate sturing gaf aan zijn leven, (c) dat hij daardoor aan zichzelf en zijn carrière ernstig nadeel toebreacht en (d) dat wat hij beoogde te krijgen, namelijk aanzien en respect, net misliep. Wat hij oogstte was namelijk irritatie, hoon en spot.

De navolgende stamreeks Leufkens is samengesteld door Funs Patelski, genealoog en hoofdredacteur van dit tijdschrift.

Stamreeks Leufkens

I. **Gerardt Leuffkens (Loefkens)**, geb. ca. 1499,⁴⁵ leenman van Valkenburg als leenhouder van het Gerardt Leufkensleen te Schaesberg,⁴⁶ overl. Heerlen 20 nov. 1611 *aetatis 112 anno*, tr. **Maria**.⁴⁷

II. **Nicolaus Leufkens**, geb. ca. 1550 (geschat), tr. ca. 1580 (in ieder geval voor 4 febr. 1590 als hun dochter Joanna te Heerlen werd gedoopt) **Ida Spiertskens**.⁴⁸

III. **Goris (Georgius, Gregorius) Leufkens**, geb. ca. 1580 (geschat), tr. tussen 14 febr. 1611 en 27 aug. 1617 **Catharina Roen (Rhoen)**.

IV. **Nicolaus (Claes) Leufkens**, ged. Heerlen 14 febr. 1611,⁴⁹ landbouwer-grondeigenaar, overl. tussen 14 sept. 1669 en 29 maart 1683; tr. Voerendaal 12 nov. 1647 **Johanna (Jenne) Eijssen (Eussen)**, ged. Voerendaal 10 mei 1626, overl. na 29 maart 1683 (mogelijk na 12 april 1695),⁵⁰ dochter van Joannes Eijssen, landbouwer, eigenaar van de hoeve Het Schild te Overst-Voerendaal, en Catharina Clemens.

Bij akte van 29 maart 1683 deed **Jenne Eussen**, weduwe van **Claes Leufkens**, ten gunste van haar kinderen, afstand van het levenslange vruchtgebruik dat zij genoot van een perceel weiland gelegen *aen den Schildt* te Overst-Voerendaal. De kinderen verkochten de volle eigendom van dit stuk land aan hun oom Thomas Eussen gehuwd met Catharina Straelen. Thomas Eussen verklaarde de kosten te zullen betalen die voortkwamen uit het proces dat werd gevoerd voor de hoofdbank Heerlen tussen de erfgenamen van wijlen Jan Eussen *aen den Schildt* en Dircq Harst.⁵¹

V. **Claes (Nicolaes) Leufkens (de oude)** in 1733), geb. ca. 1665 (geschat), landbouwer, eigenaar van de hoeve Het Schild te Overst-Voerendaal, overl. na 3 nov. 1733, tr. Voerendaal 24 juli 1712 met dispensatie wegens bloedverwantschap in de 2e/3e graad {get.: Theodorus Habets, Anna Meijers}, ondertr. burgerlijk voor de dominee van Heerlen (conform het Echtreglement) 9 juli 1712, tr. burgerlijk idem 24 juli 1712 **Anna Catharina Eussen (Eijssen)**, ged. Voerendaal 3 jan. 1679, dochter van Joannes Eussen, landbouwer, eigenaar van de hoeve De Broom te Overst-Voerendaal, en Maria Vijgen.

Kasteel Ter Borgh te Schinnen door Frans Jacobus Leufkens geclaimd als zijnde zijn eigendom. Foto: Funs Patelski, monumentendag 2017.

Bij akte van 16 febr. 1739, verleden voor landmeter H. Rhoen te Voerendaal, vond de scheiding en deling plaats van de nalatenschap van Nicolaus Leufkens en Anna Eijssen.

VI. **Nicolaus Leuffgens (Leufkens)**, ged. Voerendaal 3 maart 1704 als onwettig en buitenechtelijk kind dat op 24 juli 1712 werd gewettigd bij huwelijk van de ouders, landbouwer, sedert 1733 eigenaar van de hoeve De Breem te Overst-Voerendaal, overl. Voerendaal 19 juni 1783; tr. Voerendaal 8 okt. 1729 {get.: Joannes Daemen, Petrus Nijssen}, ondertr. burgerlijk voor de dominee van Heerlen (conform Echtelement) 24 sept. 1729, tr. burgerlijk idem 9 okt. 1729 **Maria Lips (Lipsch, Lupsch)**, geb. ca. 1705 (geschat), bij haar burgerlijk huwelijk in 1729 *jonge dochter van Rantzen onder Wijlre* [= Ransdaal par. Wijlre], overl. Voerendaal 9 jan. 1775, dochter van Joannes Lipsch.

Bij akte van 3 nov. 1733 verkocht **Joannes Eijssen**, burgemeester van de heerlijkheid Sint-Pieter bij Maastricht, in huwelijk met Anna Berden, zijn huis met koolhof en weide genaamd 'De Breem' gelegen tot Overst-Voerendaal, reingenoten aan een hoofd de landerijen van de hof Overst-Voerendaal, het andere hoofd de Maastrichterweg. Koper was **Nicolaes Leufkens**, gehuwd met **Anna Lips**, en zoon van **Nicolaes Leufkens de Oude** die de overdrachtsakte mee ondertekende.⁵²

VII. **Nicolaus Leufkens**, geb. ca. 1730, landbouwer te Voerendaal, overl. Voerendaal 27 febr. 1811; tr. Voerendaal 8 juni 1766 **Mechtildis Schaeps**, ged. Voerendaal 31 aug. 1740, overl. Voerendaal 22 jan. 1823, dochter van Martinus Schaeps, landbouwer, eigenaar van de hoeve Ten Neelen, en Johanna Tribels.

VIII. **Nicolaus Leufkens**, ged. Voerendaal 10 maart 1773, landbouwer-grondeigenaar, overl. Voerendaal 22 sept. 1844, tr. Voerendaal 20 floréal X (10 mei 1802) **Maria Barbara Ubaghs**, ged. Voerendaal 4 dec. 1779,

overl. Voerendaal 9 juni 1814, dochter van Joannes Nicolaus Ubaghs en Gertrudis Vossen (Vaessen).

IX. **Nicolas Joseph Leufkens**, geb. hoeve Ten Neelen gem. Voerendaal 9 ventôse XI (28 febr. 1803), landbouwer-grondeigenaar, koopman in granen 1859, overl. Voerendaal 30 april 1877, tr. 1e Voerendaal 1 juni 1833 **Maria Gertruida Boumans**, geb. Voerendaal 15 prairial X (4 juni 1802), overl. Voerendaal 9 dec. 1840, dochter van Melchior Boumans, landbouwer-grondeigenaar, en Anna Maria Offermans; tr. 2e Schimmert 29 juli 1843 **Marie Jeanne Eijssen**,⁵³ geb. Schimmert 7 febr. 1811, overl. Voerendaal 29 mei 1856, dochter van Arnoldus Eijssen, landbouwer-grondeigenaar, burgemeester 1836-1842, ambtenaar van de burgerlijke stand, raadslid en wethouder van de gemeente Schimmert, plaatsvervangend kantonrechter van het kantonrecht te Oirsbeek, en Maria Anna Voncken; tr. 3e Voerendaal 11 aug. 1859 **Maria Agnes Kamps (Camps)**, geb. Voerendaal 28 juni 1829, overl. vóór 21 jan. 1894, dochter van Franciscus Kamps, doekbleker, en Petronella Janssen, doekbleekster. Uit het derde huwelijk:

X. **Frans Hubert Leufkens**, geb. Voerendaal 12 mei 1863, kunstschilder, overl. Kerkrade 14 maart 1956, tr. Dülken 18 jan. 1890 **Adelheid Mühlen**, geb. Dülken ca. 1860, overl. Heerlen 15 april 1938, dochter van Jacob Mühlen en Henriette Giesen.

XI. **Franciscus Jacobus Leufkens**, geb. Dülken 25 dec. 1890, noemde zich *Leufkens van Anstel, graaf van Geleen-Amstenrade*, procedeerde tegen de Staat de Nederlanden wegens vermeende soevereiniteitsrechten op het graafschap Geleen-Amstenrade,⁵⁴ overl. Heerlen 9 maart 1960, tr. **Johanna Maria Magdalena Essers**, geb. Herzogenrath ca. 1895, overl. Heerlen 25 april 1942, dochter van Joseph Essers en Johanna Alvira Hubertina Geijr.

Noten

- 1 Het begrip 'afstammingswaan' is afkomstig van de Zwitserse psychiater Eugen Bleuler (1857-1939). Hij publiceerde daarover in zijn in 1916 verschenen *Lehrbuch der Psychiatrie*.
- 2 W. VANDEREYCKEN, C.A.L. HOOGDUIN, P.M.G. EMMELKAMP, *Handboek psychopathologie deel I, Basisbegrippen*, Houten 2008, 183-188. Andere grootheidswanen zijn de erotomane waan (de overtuiging dat een belangrijk iemand op de betrokkene verliefd is), godsdienstwaan (de overtuiging van iemand dat hij/zij een god is of een goddelijke opdracht heeft), de paranormale waan (de overtuiging van iemand dat hij/zij paranormale vermogens heeft of dat er paranormale zaken gaande zijn) en de somatische waan (de zekerheid van iemand dat hij een ernstige ziekte heeft).
- 3 Rijkheyt Heerlen, Bouwdossiers gemeente Heerlen, 1901-1918, inv.nr. 1914481. De woning, met als adres Schoolstraat 1 in Heerlen, is gebouwd naar een ontwerp van de architect Th. Van Kan.
- 4 De *Haagsche Courant* van 23 maart 1914 meldde als universiteit Utrecht, het *Haarlem's Dagblad* van 23 maart 1914 Leiden.

- 5 *Leeuwarder Courant*, 20 september 1917.
- 6 *De Tijd: godsdienstig-staatkundig dagblad*, 30 november 1917.
- 7 *Nieuwe Venlosche Courant*, 12 februari 1918.
- 8 *Limburger Koerier*, 4 maart 1921.
- 9 A. SCHRIJNEMAKERS, Het graafschap Geleen in de 20e eeuw opgeëist door de zogenaamde "Vorst van Geleen", in: *Tijdschrift Heemkundevereniging Geleen* 31 (2010), 83-101.
- 10 ILEEN MONTIJN, *Hoog geboren. 250 jaar adellijk leven in Nederland*, Amsterdam/Antwerpen 2012, 17.
- 11 De term 'illusiegenealogie' is afkomstig van de professionele genealoog Funs Patelski uit Klimmen.
- 12 H. ROTTIER, H. EN M. VAN DEN CRUYS, *Heraldiek, Wapens kennen en herkennen*, Leuven 2004, 10.
- 13 W. VANDEREYCKEN, e.a., *Handboek psychopathologie*, 39.
- 14 ILEEN MONTIJN, *Hoog geboren*, 75.
- 15 L.W.F. ADRIAENSSEN, De afstammingswaan en de genealogische poëzie van Willem Bilderdijk, in: *Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie en het Iconografisch Bureau*, deel 41 (1987), 229-257.
- 16 De archieven en bronnen die Frans Jacobus raadpleegde zijn af te leiden uit de in noot 17 en 25 genoemde onderzoeksverslagen.
- 17 We vonden dit verslag terug in RHCL, Maastricht, Kabinet van de Commissaris der Koningin in Limburg, inv.nr. 1046.
- 18 L. AUGUSTUS, J.T.J. JAMAR, *Annales Rodensius Kroniek van Kloosterrade*, Maastricht 1995, 91. Het huidige Elisabethstift is gebouwd in 1877 op de fundamenten van het slot 's-Heren-Anstel. Zie: J. Driessen, *Kerkrade in oude ansichten* [Zaltbommel 1978], Vijfde druk, 120.
- 19 H. REINERS, *Frans Leufkens van Anstel*, Heerlen 1923.
- 20 *Limburger Koerier*, 27 augustus 1924.
- 21 *De Tijd: godsdienstig-staatkundig dagblad*, 26 maart 1924.
- 22 G.H.A. VENNER, *Inventaris van het archief van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap 1863-1965*, Maastricht 2003, 283.
- 23 *Limburgsch Dagblad*, 3 dec. 1929. Op internet werden ook nog de volgende gegevens gevonden: Ansfried Franciscus Maria Aemilius Leufkens, geb. 27 november 1924 in Heerlen. In 1981 genaturaliseerd in het Groot-hertogdom Luxemburg. Inwoner van Howald/Hesperange.
- 24 Informatie schriftelijk verstrekt aan de auteur door de secretaris van de Hoge Raad van Adel d.d. 2 juni 2017.
- 25 De ingediende stamreeks bevindt zich in Den Haag in het Archief van de Hoge Raad van Adel, inv.nr. 194, notulen 1925-78.
- 26 Informatie schriftelijk verstrekt aan de auteur door de secretaris van de Hoge Raad van Adel d.d. 2 juni 2017.
- 27 *Het Leven* (zj), 1280-1281. Dit stuk bevindt zich in: Rijkshoofden Heerlen, Archief en Museum, later Oudheidkundige Dienst te Heerlen, 1921-1981, inv.nr. 414. Het artikel bevat een interview met de Frans Jacobus Leufkens.
- 28 *Nieuwe Leidsche Courant*, 14 aug. 1929.
- 29 Rijkshoofden Heerlen, Gemeente Heerlen (gedeelte) 1919-1969, inv.nr. 1577.
- 30 Rijkshoofden Heerlen, Gemeente Hoensbroek, inv.nr. 3358.
- 31 Rijkshoofden Heerlen, Archief en Museum, later Oudheidkundige Dienst te Heerlen, 1921-1981, inv.nr. 414.
- 32 A. SCHRIJNEMAKERS, Het graafschap Geleen, 92-94,
- 33 *Algemeen Handelsblad*, 23 juni 1931.
- 34 *Limburgsch Dagblad*, 11 januari 1935.
- 35 *De Telegraaf*, 06 september 1929.
- 36 Leufkens, F.J., *Genealogie van het geslacht Anstel*, 15.
- 37 Rijkshoofden Heerlen, Archief en Museum, later Oudheidkundige Dienst te Heerlen, 1921-1981, inv.nr. 414. Frans Jacobus Leufkens woonde toen in Voerendaal. Hij hield praktijk aan de Sittarderweg 25 te Heerlen.
- 38 *De Maasbode*, 30 maart 1926; *Krantenbank Zeeland*, 31 maart 1926; *Tilburgse Courant*, 1 april 1926; *De Gooien- en Eemlander*, 2 april 1926.
- 39 A. SCHRIJNEMAKERS, Het graafschap Geleen, 90 en 97; *Limburger Koerier*, 9 mei 1935.
- 40 Archief De Domijnen, Sittard, Archieven van de Gemeente Amstenrade, inv.nr. 296.
- 41 RHCL, Kabinet van de Commissaris van de Koningin in Limburg, inv.nr. 1046.
- 42 *Limburgsch Dagblad*, 21 okt. 1930.
- 43 RHCL Maastricht, Rijksarchief in Limburg (1869) 1881-20e eeuw, inv.nr. 50 (kwestie Leufkens).
- 44 Rijkshoofden Heerlen, Archief en Museum, later Oudheidkundige Dienst in Heerlen, 1921-1981, inv.nr. 414.
- 45 De pastoor van Heerlen vermeldde in zijn overlijdensregister dat Gerardus Loefkens op 20 november 1611 overleed op de uitzonderlijke hoge leeftijd van 112 jaar. Mogelijk heeft de pastoor een weinig overdreven, maar zelfs dan moet de overledene wel een bijzonder hoge leeftijd hebben bereikt. Waarom zou de eerwaarde heer dit anders vermelden?
- 46 Op 14 dec. 1594 transporteerde Gerardt Leuffkens voor het leenhof van Valkenburg aan zijn schoonzoon Willem Doutzemich [= Dautzenberg], gehuwd met zijn dochter Maria Leuffkens, het stokhuis met erf dat deel uitmaakte van het Gerardt Leuffkensleen gelegen op ten Scheijdt [= Schaesberg]. RHCL, LvO inv.nr. 748, digitaal image 100.
- 47 L. EIJSSEN, *Kwartierstaat Eijssen-Oosterbaan*, Roermond 1992 (2e druk), 99.
- 48 Ibidem.
- 49 De ouders van Nicolaus Leufkens waren bij zijn geboorte nog niet met elkaar gehuwd. De pastoor van Heerlen beschreef de doop in zijn doopregister als volgt: *Georgius Leufkens cum concubina Catharina Roen, infans Nicolaus, patrinus Gerardus Leufkens, Maria Schuls*.
- 50 Op 12 april 1695 was te Klimmen (een zekere) Joanna Eijssen doophefster en meter van Joanna Loëffkens, dochter van Lambertus Loëffkens en Joanna (Hellebrandt).
- 51 L. EIJSSEN, Genealogie Eijssen/Eussen, in: *Genealogieën IV*, onder redactie van EDM.M.A.H. DELHOUGNE met medewerking van TH.M.P.M. BOOM, L. EIJSSEN en J.H.J. GULIKERS, Roermond 1974, 23. De auteur vermeldt als bron: RAL (tegenwoordig RHCL), LvO inv.nr. 6496, 129.
- 52 L. EIJSSEN, *Kwartierstaat*, 23.
- 53 EIJSSEN, *Genealogie Eijssen/Eussen*, 63-64.
- 54 Hij publiceerde in 1927 een twijfelachtige afstamming van de familie Leufkens uit het adellijke geslacht Van Anstel: DR. F.J. LEUFKENS VAN ANSTEL - GELEEN - AMSTENRADE, *Genealogie van het geslacht Anstel*, z.p., z.d. [1926-1927].

PIET
SCHOENMAKERS

Het mysterie van de dubbelganger Jan Pieter Arbeel opgelost?

Een weerwoord op de vermeende oplossing van Boersma

In het laatste nummer van 2016 van dit tijdschrift etaleerde ik een bijzonder genealogisch voorval. Twee personen gaan door het leven met dezelfde bevolkings-administratieve identiteit: namelijk de op 21 maart 1821 in Maastricht ingeschreven vondeling, die van de beheerster van het vondelingenhuis de unieke en zelf verzonnen naam Jan Pieter Arbeel kreeg.

De een belandde in het vondelingenhuis, groeide vanaf een jaar oud op bij drie pleeggezinnen achter-eenvolgens in Houthem, Arensgehout en Berg en Terblijt. In die laatste plaats meldde hij zich voor de Nationale Militie, daar huwde hij, kreeg er vier kinderen met Ida Gyselaers en overleed hij in 1868.

De ander, die ik ter onderscheiding N.N. alias Jan Pieter Arbeel noem, dook voor het eerst op in 1840 in Klimmen waar hij zich als dienstknecht, Jan Pieter Arbeel genaamd, had gemeld voor de Nationale Militie. Bijzonder is dat naast de naam, ook de geboortedatum, geboorteplaats en vondelingenstatus gedeeld worden met de eerstgenoemde Jan Pieter Arbeel. Het bij aamelding gemaakte signalement laat echter zien dat het hier fysiek om een andere jongeman gaat. Van het verleden van deze alias Jan Pieter Arbeel is tot dit moment niets bekend, niet wanneer hij zich in Klimmen gevestigd heeft en niet waar hij vandaan kwam. Daarna kunnen wij zijn levensloop volgen.

Hij kreeg één jaar vrijstelling voor de Nationale Militie vanwege een oogontsteking, maar werd nooit meer voor een herkeuring opgeroepen. In januari 1843 vroeg hij een voogd aan bij de kantonrechter in Gulpen, omdat hij als minderjarige toestemming nodig had om te kunnen trouwen met Maria Anna Haenen uit Eijsden. Ten behoeve van die aanvraag was een uittreksel uit het geboorteregister nodig. Ondanks het feit dat hij niet de vondeling Jan Pieter Arbeel kon zijn, was hij toch in staat om een extract van de inschrijving in het geboorteregister van de vondeling te overleggen. Een extract dat specifiek voor hem werd uitgeschreven op basis van een attest van onvermogen van de burgermeester van Wijlre. Datzelfde extract werd ook bij de ambtenaar van de burgerlijke stand in Eijsden overlegd toen hij ging trouwen. Het echtpaar Arbeel-Haenen woonde in Eijsden en kreeg twee dochters. Na het overlijden van Maria Anna Haenen hertrouwde hij met Maria Bos. Dit huwelijk bleef kinderloos. Hij overleed in 1891 eveneens in Eijsden.

Dit voorval ontdekte ik in 2012 tijdens mijn onderzoek naar de lotgevallen van de vondeling in kwestie. Een uitermate merkwaardige en daarom intrigerende zaak, omdat er theoretisch gezien niet twee personen met die naam konden bestaan op grond van de vondelingenstatus. Wie was deze alias Jan Pieter Arbeel in werkelijkheid en waar kwam hij vandaan? Hoe kwam het dat hij zich eveneens Jan Pieter Arbeel noemde? Hoe was het mogelijk dat hij op diverse momenten gebruik kon maken van een officieel extract van de

geboorte-inschrijving van de echte vondeling, zonder dat dit ontdekt werd? Allemaal vragen die mij lang bezighielden, maar waar ik geen vinger achter kon krijgen.

Om die reden zocht ik toen contact met Régis de la Haye en stuurde hem een concept van mijn onderzoek-verslag met de vraag in welke richting een oplossing van het mysterie van de dubbelganger in Eijsden gezocht zou kunnen worden. Naast waardevolle tips betreffende mijn onderzoek, deed hij ook de suggestie om het Eijsdense geval voor te leggen aan Henk Boersma, die zoals hij stelde alles weet van Eijsden en Eijsdense families. Aldus kreeg ik in het najaar van 2012 e-mailcontact met Henk Boersma. Hij vond het onderzoekverslag een interessant verhaal, maar liet tevens weten dat het onderzoeken van mijn vragen betreffende Eijsden door diverse omstandigheden wel enige tijd zou vergen.

Door omstandigheden mijnerzijds raakte de voortgang van het onderzoek een tijdje op non-actief, totdat ik in december 2015 in dit tijdschrift las over plannen om de vondelingenakten van Maastricht te digitaliseren. Dit bracht mij ertoe om het onderzoek uit 2012 weer op te pakken. Na diverse contacten met en hulp van hoofd-redacteur Funs Patelski, heeft dit uiteindelijk geleid tot twee publicaties in dit tijdschrift, waarvoor ik hem uiteraard zeer erkentelijk ben. Het eerste artikel beschreef de zoektocht naar de lotgevallen van de vondeling, het tweede artikel handelde specifiek over het mysterie van de dubbelganger.¹ In dat laatste artikel werd het mysterie wel uitvoerig uit de doeken gedaan, maar helaas kon ik geen oplossing presenteren. Als laatste regels kon ik slechts de hoop uitspreken dat de publicatie van het verhaal mogelijk nieuw licht op de zaak kon werpen en ik heb de lezers daartoe uitgenodigd.

Ik ben Henk Boersma dan ook zeer erkentelijk dat hij op die uitnodiging is ingegaan door in het daaropvolgende nummer een uitgebreide reactie te geven.² Blijkbaar heeft ook hem het merkwaardige voorval in Eijsden, waarover wij in 2013 contact hadden, niet losgelaten. Zoals hij in de inleiding aangeeft, poogt hij met zijn bijdrage meer helderheid te verschaffen en aanwijzingen te geven voor de identiteit van de dubbelganger in Eijsden. Alvorens ik de lezer deelachtig maak van mijn analyse of hij daarin geslaagd is, ligt er nog een zijdelingse opmerking van hem die ook om een reactie vraagt.

Enkele twijfels bij de identiteit van Jan Pieter Arbeel

Boersma kondigt in de inleiding van zijn reactie namelijk aan dat hij ook nog een suggestie doet voor nader onderzoek naar de ware identiteit van de echte Jan Pieter Arbeel. Ik neem aan dat hij dan doelt op de volgende kwesties:

Was de vondeling wel een joods jongetje? Boersma betwijfelt dit op grond van de volgende argumenten. Ten eerste stond op het bij de vondeling aangetroffen briefje dat hij Jan Piere was genoemd en gedoopt was. Dit noemt hij in tegenspraak met het feit dat joden niet dopen en hun kinderen niet Jean Pierre noemen.

Juist deze tegenspraak heb ik uitvoerig behandeld in mijn verhaal. Daarbij heb ik argumenten aangevoerd waarom de betrouwbaarheid van de informatie op het briefje twijfelachtig is. De strafbaarheid van het te vondeling leggen weerhield mensen van het geven van informatie die tot opsporing kon leiden. Daarom werd zelden een achternaam vermeld. Zeker joden hadden er, gezien hun maatschappelijke positie en de beperkte omvang van hun gemeenschap, belang bij te vermijden dat die informatie duidde op een joodse afkomst, hetgeen ook een joodse voornaam al snel zou doen. Ik heb in mijn verhaal aan de hand van het overzicht dat Gulikers en Smeets gemaakt hebben, geconstateerd dat er meer dan tien keer nagenoeg dezelfde tekst op een vondelingenbriefje stond en het vermoeden uitgesproken dat briefjes werden overgeschreven of dat een bemiddelaar hierin voorzag.³ Een veronderstelling die Régis de la Haye nader heeft onderzocht en met feiten bevestigd.⁴ In die gevallen waar hij erin slaagde de ware identiteit terug te vinden, kwam de voornaam die genoemd werd op het vondelingenbriefje overeen met de werkelijke voornaam, maar dat is geen bewijs of garantie dat dit altijd gebeurde. Van de overgrote meerderheid van de geregistreerde vondelingen kennen wij immers de herkomst (nog) niet.

Ten tweede twijfelt hij of het een joods jongetje is, omdat hij denkt dat hier geen sprake is van een (rituele) besnijdenis maar van een lichamelijke afwijking, een medische aandoening of een relic van de geboorte. Daarenboven lijkt het hem niet aannemelijk dat Josephine Albert of de ambtenaar van de burgerlijke stand enige kennis van zaken hadden ter zake een rituele besnijdenis.

In deze argumentatie ontgaat mij waarom burgemeester Van Slijpe, die optrad als ambtenaar van de burgerlijke stand, kennis zou moeten hebben van een rituele besnijdenis om vast te stellen wat hij zag, namelijk dat het kind dat voor hem lag *gene bijzondere lidtekens op zijn lighaam had, dan het teken der besnijdenis*. Waar hij mee geconfronteerd werd, was het resultaat van die ingreep. Het rituele karakter of met andere woorden de zingevende context waarin dat gebeurde, is daarbij niet van belang. Wat hij zag was simpelweg een verse snijwond van de enkele dagen eerder verwijderde voorhuid van de penis. Ik mag aannemen dat Van Slijpe gezien zijn maatschappelijke positie voldoende levenswijsheid had om wat hij zag te duiden. Een medische aandoening, lichamelijke afwijking of geboorterelict zoals Boersma veronderstelt, lijkt mij toch iets anders te zijn dan een snijwond.

Van belang is te onderstrepen dat in het proces-verbaal niet gesproken wordt over een specifiek *rituele* besnijdenis. Dat is de duiding die ik er aan gegeven heb en nader bepaald op een joodse besnijdenis. Ik heb die conclusie uitvoerig beargumenteerd in mijn verhaal.⁵ Het verbaast mij dat Boersma niet deze duiding betwijfelt, maar de waarneming van burgemeester Van Slijpe zoals in 1821 vastgelegd in het proces-verbaal. Wat hem tot deze twijfel heeft bewogen blijft in het

ongewisse. Het minste wat de lezer dan toch mag verwachten is dat hiervoor een argument op tafel komt, al dan niet steekhoudend.

Een andere suggestie van Boersma voor nader onderzoek naar de ware identiteit van Jan Pieter Arbeel betreft het vermoeden dat hij afkomstig is uit een Franstalige plaats in de omgeving van Maastricht omdat het vondelingenbriefje in het Frans gesteld was. Dit vermoeden heb ik in mijn verhaal ook reeds uitgesproken. Echter niet op basis van de gebruikte taal, want in het Maastricht van 1821 had dat ook Frans kunnen zijn, maar op basis van de publicatie van Régis de la Haye. Hij ontdekte dat de vondelingenbriefjes van de vondelingen Arbeel en Kornalijn in precies hetzelfde handschrift, met precies dezelfde kleur inkt en met precies dezelfde spelfouten waren. Nicolaas Kornalijn blijkt de zoon te zijn van Marguerite Mestrez die afkomstig is uit Sprimont in Wallonië. Ongeveer drie weken na de geboorte van Jan Pieter Arbeel vond haar bevalling plaats in het Hospice in Luik. Duidelijk is dat zij dezelfde 'bemiddelaar' heeft gevonden die de biologische moeder van Jan Pieter Arbeel had.

Dit duidt erop dat het zinnig kan zijn alle geboorten rond 10 maart in Luik na te trekken. Boersma heeft dat blijkbaar gedaan met als filter de voornaam Jean Pierre. Hij vindt dan Jean Pierre Closset en vraagt zich af of deze als 'Jean Pierre Arbeel' geïdentificeerd kan worden. Hij bedoelt uiteraard Jan Pieter Arbeel.

Ten eerste kan die vraag snel beantwoord worden als Jean Pierre Closset als zoon van Joseph Closset en Anne Marie Pire wordt ingevoerd in de zoekfunctie van Familysearch. Dan blijkt dat hij niet geboren is op 8 maart maar op 6 maart en overleden in Luik op 23 september 1859.⁶ Hij kan dus niet onze vondeling zijn.

Ten tweede denk ik dat vanuit onderzoeksoptiek niet veronachtzaamd moet worden dat op het gevonden briefje bij de vondeling niet stond 'Jean Pierre' maar 'Jan Piere'. Die letterlijke tekst vermeldt niet alleen een verkeerd geschreven naam, maar zegt vooral iets over de bemiddelaar die Marguerite Mestrez en de biologische moeder van Jan Pieter Arbeel blijkbaar beiden hadden. Waarom schrijft hij of zij het Nederlandse Jan en niet het Franse Jean en weet hij of zij niet dat Pierre met twee r's geschreven wordt. Zat er wel een Franstalige hand achter die pen?

Marguerite Mestrez beviel in het Hospice de Maternité in Luik. Wanneer de bemiddelaar daar bekend was, dan zou Jan Pieter Arbeel mogelijk ook in het hospice geboren kunnen zijn. Het in 1805 opgerichte Hospice de Maternité was niet alleen een opvanghuis voor arme vrouwen die daar op kosten van de gemeente konden bevallen. Onder leiding van Mr. Râmoux, *maitre en chirurgie et professeur d'accouchements* was het ook een opleidingsinstituut voor vroedvrouwen in de wijde omgeving. Zij konden daar gedurende het gehele jaar gratis cursussen volgen.⁷ Aannemelijk is dat daar tussen de vroedvrouwen een netwerk ontstond. De contacten met de bemiddelaar kunnen dus ook via twee vroedvrouwen zijn gelopen. Dan kan de vondeling dus ook ergens anders geboren zijn en toch via dezelfde bemiddelaar in Maastricht te vondeling zijn gelegd.

De veronderstelling van Boersma dat met enig onderzoek de ware identiteit zeker te vinden is, lijkt mij vooralsnog te optimistisch.

De oplossing van Boersma voor het mysterie

Ik keer terug naar de kernvraag waar het in dit verhaal over gaat: heeft Henk Boersma de oplossing gevonden voor het mysterie van de dubbelganger?

Om het mysterie te ontrafelen heeft hij de levensloop van beide personen minutieus naast elkaar gelegd en bekeken voor zover dat kon of hun handelen zich bewoog binnen de vigerende wetgeving. Tot welke conclusie deze methodiek gaat leiden was reeds in de ondertitel van zijn bijdrage te lezen: *Administratieve fout leidde tot persoonsverdubbeling*. Ik heb nog even goed gekeken of er geen vraagteken achter staat maar dat is echt niet het geval. Blijkbaar is hij er vast van overtuigd dat in deze richting de oplossing van het vraagstuk ligt. Juist omdat ik eerder in mijn verhaal die mogelijkheid als hoogst onwaarschijnlijk heb afgewezen, was ik zeer benieuwd om te lezen met welke feiten, interpretaties en logica zijn betoog naar deze conclusie voert. Zou hij die toevalstreffer in een onbekende bron gevonden hebben?

Terecht stelt Boersma dat het voorval van twee personen met een administratieve identiteit in 1840 bij de opkomst voor de Nationale Militie aan het licht had moeten komen. Om daar meer greep op te krijgen begint hij zijn betoog dan ook met een nauwgezette ontrafeling van de wettelijke bepalingen die maatgevend waren voor de inrichting van de procedure die gevolgd werd om jongemannen via een loting op te roepen voor de Nationale Militie. Hij stelt dat deze procedure zwaar was gereguleerd om te voorkomen dat men de dienstplicht kon ontlopen. Dat blijkt ook wel uit de vier kolommen die hij hieraan wijdt. Deze uiteenzetting sluit hij af met de conclusie *dat het onmogelijk is dat een jongeman die moest opkomen voor de Nationale Militie, zich zonder medeweten van de autoriteiten kon voordoen als iemand anders*.

Afgezien van het feit dat zijn uiteenzetting van de procedure een waardevolle aanvulling is op de tot nu toe gepresenteerde gegevens, zijn bij zijn conclusie toch enkele kritische kanttekeningen op zijn plaats. Het is een misvatting te stellen dat wat streng gereguleerd is bij wet in de praktijk geen afwijkingen kent. Fouten, onwetendheid en bedrog kunnen de oorzaak zijn van een andere dan de gewenste werkelijkheid. Ik denk dat in onze casus tenminste onwetendheid een rol speelt. Ik zal dit toelichten.

Laten we eens het volgende aannemen en ons daarbij verplaatsen in de sociale en materiële context van die tijd. In 1839 komt een vreemdeling aan in Klimmen met de intentie het verleden achter zich te laten. Hij biedt zich aan als knecht bij een boer die er wel een kan gebruiken. Deze vreemdeling zegt Jan Pieter Arbeel te heten. Die naam heeft de boer nog nooit gehoord. Hij zal zeker gevraagd hebben: Van wie ben jij? Achternamen waren weliswaar in Limburg al veel langer in zwang dan de wettelijke verplichting, maar iemands identiteit nader preciseren gebeurde ook hier vaak door toevoeging van de naam van de vader en soms nog aangevuld met de naam van de grootvader. De knecht antwoordt dat weet ik niet, want ik ben een vondeling. De boer neemt de knecht aan, geeft hem zoals gebruikelijk kost en inwoning en noemt hem dus Jan

Maria Hubertina Philomina Arbeel, geb. Berg gem. Berg en Terblijt 4 april 1874, overl. Amby 18 nov. 1934, dochter van Peter Hubertus Arbeel, spoorwegbeambte, en Anna Maria Blom; tr. Amby 9 okt. 1905 W.R. Smeets. Mina Arbeel was een kleindochter van de vondeling Jan Pieter Arbeel.

Pieter Arbeel. Of dat klopt weet hij niet, hij kan het ook niet controleren. Wat zou ook aanleiding kunnen zijn om dat te doen.

Na enige tijd noemt het hele dorp hem Jan Pieter Arbeel, zelfs de burgemeester. Weet hij veel, over een systematisch bijgehouden bevolkingsadministratie waarin nieuwkomers worden ingeschreven beschikt hij niet. Die moet nog worden ingevoerd. Ouders, voogden en regenten mogen volgens de wet wel een verantwoordelijkheid hebben om hun pupil aan te melden voor de Nationale Militie, maar deze Jan Pieter beschikt niet over ouders en als minderjarige zelfs niet over een voogd. Hij wordt door niemand aangemeld dat doet hij zelf.⁸ Bij de aanmelding wordt geen extract uit het geboorteregister gevraagd, maar er wordt genoteerd wat de aanmelder zegt en wat de ambtenaar belast met de inschrijving ziet. Een tijdje later vindt in Valkenburg de loting plaats. Als dan het cohort Klimmen aan de beurt is, zal de burgemeester van Klimmen plaatsnemen naast de Militiecommissaris en worden de lotelingen van Klimmen beurtelings naar voren geroepen. Als de knecht aan de beurt is zal de burgemeester bevestigen dat hij Jan Pieter Arbeel is. Hij kent hem immers al een of twee misschien wel drie jaar als een van zijn inwoners. De procedure wordt zoals gebruikelijk afgehandeld, want

Wijnandus Rennerus Smeets, geb. Amby 8 juni 1876, landbouwer in de Dorpstraat te Amby, overl. aldaar 12 aug. 1959, zoon van Wijnandus Smeets, tapper, broodbakker, landbouwer, en Maria Ida Lonis; tr. M.H.P. Arbeel. Foto's zijn afkomstig van Frans Savelkouls. frans.ans.savelkouls@hetnet.nl.

waarom zou er bij de Militiecommissaris een lichtje moeten gaan branden. Toch niet vanwege het feit dat hij die naam enkele uren eerder bij de loting van het cohort Berg en Terblijt ook al eens gehoord heeft. Als hij het zich al herinnerde, zou het ook niet alarmerend zijn geweest. Dezelfde voor- en achternaam kwamen wel vaker voor, meestal waren het dan twee neven.

Ik wil met dit verhaal niet beweren dat het zo gebeurd is, maar het maakt wel duidelijk dat als het zo gebeurd zou zijn, er nergens een rood lichtje was gaan branden. De wettelijke reglementering waar Boersma zich op beroept om de stelling te betrekken dat een identiteitswissel niet mogelijk was, kan gedetailleerd in procedurevoorschriften zijn geweest en streng in de sancties bij overtreding, maar daarmee was een vlekkeloze ambtelijke uitvoering niet gegarandeerd. Het datasysteem dat er aan ten grondslag lag en eruit voortkwam was nog onvolkomen en primitief. Het besef hiervan is mogelijk ook de reden dat de regelgeving en de verbonden sancties zo streng waren.

Die onvolkomenheid blijkt niet alleen uit het feit dat men niet ontdekte dat bij de loting twee personen aanwezig waren die dezelfde personalia droegen. Ernstiger blijkt die onvolkomenheid uit het volgende. Beide Arbelen kregen een jaar vrijstelling omdat ze werden

afgekeurd op lichamelijke gronden. Interessant wordt dan de voor het District Maastricht, Ligting 1841 geldende *Nominatieve lijst van personen welke in vorige ligting voor één jaar vrijgesteld zijnde, bij de 1st zitting van den Militieraad moeten worden onderzocht.*⁹ Die lijst is betrekkelijk overzichtelijk in omvang en dan mag je verwachten dat de twee Arbelen van 21 maart 1821 opvallen en er een bel gaat rinkelen. Dat zal waarschijnlijk ook wel het geval zijn geweest, maar de oplossing van dat probleem zou wel eens verbazingwekkend eenvoudig kunnen zijn geweest. Alleen de echte Jan Pieter wordt herkeurd en wederom bij gebrek aan maat één jaar vrijgesteld, de alias Jan Pieter komt op deze lijst niet meer voor. Dit is geen incidentele vergissing. Op dezelfde lijst voor lichting 1842¹⁰ staat wederom de echte Jan Pieter uit Berg en wordt dan goedgekeurd, wederom ontbreekt Arbeel uit Klimmen. Hij is dus spoorloos uit die administratie die moet leiden tot goedkeuren of tijdelijk dan wel definitief afkeuren verdwenen. Denkbaar is dat men de dubbeling voor of bij het opstellen van die herkeuringslijst toch ontdekt heeft en het administratieve probleem heeft opgelost door een van beide te schrappen. Desondanks kon hem in 1843 ten behoeve van zijn huwelijk een certificaat worden uitgereikt. Daarin werd verklaard dat hem bij loting lot nummer 6 ten deel was gevallen *hetwelk tot heden niet opgeroepen zijnde, hem tot geenen dienst heeft verplicht.* En daarin heeft de verstrekker van dit certificaat met geen woord gelogen. Alhoewel zijn dienstperiode van vijf jaar nog niet was verstreken, hoefde hij vanwege het gesloten huwelijk een oproep ook niet meer te verwachten. Het probleem was opgelost.

In de volgende paragraaf releveert Boersma kort samengevat de levensloop van Jan Pieter Arbeel zoals beschreven in mijn eerste artikel. Tot slot benadrukt hij, onder verwijzing naar wettelijke bepalingen, dat het afgeven van certificaten en extracten aan strikte voorwaarden was verbonden ten aanzien van de identificatie van personen. Geboortebewijzen mochten niet zomaar worden afgegeven zonder de identiteit bevestigd te zien. Ook hier verheft Boersma de wens van de wetgever tot de verklaringsgrond waarom iets in de praktijk niet mogelijk moet zijn geweest. Maar regels en zelfs de daaraan verbonden straffen bij overtreding, kunnen niet verhinderen dat in dit geval de praktijk laat zien wat de wetgever niet wenst. Beide Jan Pieters beschikken immers over een geboorte-extract dat specifiek voor hen is uitgeschreven. Het ene in 1843 en het andere in 1847 en in beide gevallen maakt de ambtenaar dit op uit dezelfde geboorteakte van 1821. Ook voor dit voorval is een plausibel verhaal denkbaar.

Toen Alias Jan Pieter Arbeel het plan opvatte om met Maria Anna Haenen te trouwen, lag het voor de hand dat hij zich gemeld heeft bij de burgemeester van Wijlre. Gezien zijn ontwikkelingsniveau mogen wij aannemen dat hij niet op de hoogte was van de voorschriften die in zijn specifieke situatie van toepassing waren. De burgemeester zal hem duidelijk gemaakt hebben dat hij als minderjarige toestemming van zijn ouders nodig had en dat hij bij het ontbreken van ouders of voogden, eerst een voogd moest aanvragen bij de kantonrechter in Gulpen. De laatste zal zich weer gemeld hebben bij de burgemeester omdat alias Jan

Pieter Arbeel daarvoor een geboorte-extract nodig had en bij gebrek aan financiële middelen moest beschikken over een akte van onvermogen, af te geven door de burgemeester. Het is gezien de omstandigheden van de aanvrager heel aannemelijk dat de burgemeester van Wijlre onder toezending van het attest van onvermogen het geboorte-extract van Jan Pieter Arbeel in Maastricht heeft opgevraagd. Opmerkelijk in dit verband is dat het geboorte-extract van alias Jan Pieter Arbeel ondertekend is met de opmerking: *Uitgereikt te Maastricht, den 19 januarij 1843 ingevolge attest van onvermogen afgegeven door den Burgemeester van Wijlre*. In dat geval heeft de ambtenaar van de burgerlijke stand in Maastricht geen enkele aanleiding gehad voor nader onderzoek naar de identiteit van de persoon in kwestie. Immers degene bij wie hij daarvoor te rade moest gaan, namelijk de burgemeester van Wijlre, had al blijk van betrokkenheid gegeven bij dit verzoek. Zo zou het wel eens goed mogelijk kunnen zijn geweest dat een legitiem extract onwetend en te goeder trouw, maar wel ten onrechte, is uitgereikt.

Ook met dit verhaal wil ik niet beweren dat het zo verlopen is. Het is de reconstructie van een mogelijke gang van zaken die ons behulpzaam kan zijn bij het opsporen van feiten die de werkelijkheid wel verklaren. Als zodanig vervult het een heuristische functie in onderzoek.

Boersma vervolgt zijn artikel met een omvangrijke beschrijving van het huwelijk van alias Jan Pieter Arbeel met Maria Anna Haenen en de verdere levensloop, inclusief een overzicht van de afstamming van de bruid en van haar ouders. Hoe zinvol de vele aanvullende gegevens ook zijn die hij presenteert, toch geldt hier de vraag wat deze nadere detaillering van de levensloop van alias Jan Pieter Arbeel na zijn huwelijk bijdraagt aan het verhelderen van zijn levensloop voor hij in 1840 in Klimmen opdook. Juist in die fase moet toch de ware identiteit van deze man gezocht worden.

Zijn en mijn conclusies

Tot slot de laatste paragraaf *Wie was nu Jan Pieter Arbeel (Klimmen) die in 1891 in Eijsden overleed*. Ondanks dat dit stuk slechts twee kolommen beslaat is het wel het *pièce de résistance* van zijn betoog, want in het beantwoorden van die vraag ligt de essentie van zijn bijdrage.

De eerste conclusie.

Het lijkt hem onmogelijk dat de functionarissen die betrokken zijn geweest bij het vaststellen van de identiteit en het uitgeven van certificaten en verklaringen collectief willens en wetens een nieuwe identiteit hebben gegeven aan een persoon zich uitgevende voor Jan Pieter Arbeel, wanneer er maar de geringste twijfel was. Daarvoor waren de straffen te groot en ontbrak het belang.

Wat Boersma onmogelijk lijkt, is juist de merkwaaardige werkelijkheid die we willen onderzoeken en in zijn merkwaaardigheid verklaren. Daarbij is niet aan de orde of dit willens en wetens veroorzaakt is. Wat aan de orde is, is het feit dat het gebeurd is en de vraag hoe het gebeurd is. Pas dan is een oordeel over willens en wetens aan de beurt.

Concreet hebben we het hier over het extract uit het geboorteregister dat op 19 januari 1843 voor het verkrijgen van een voogd ten onrechte aan hem werd verstrekt. Hoe dat kon gebeuren weten wij niet, maar ik heb wel een plausibele hypothese geopperd. Dat het gebeurd is, staat vast en het is een cruciaal moment want op grond van dat certificaat kon hij vervolgens als Jan Pieter Arbeel trouwen in Eijsden, zelfs een tweede maal trouwen, kinderen aangeven en tenslotte overlijden. In al deze officiële momenten hebben de betrokken functionarissen direct of indirect gehandeld op basis van dat cruciale certificaat. Over een collectief gedrag bij deze functionarissen kunnen we niet spreken, het waren immers volgtijdelijke gebeurtenissen op diverse plaatsen en momenten. Wat hier heeft plaatsgevonden, gebeurde mogelijk op basis van een fout, gevolgd door handelen uit onwetendheid en niets gaf blijkbaar aanleiding tot de geringste twijfel.

Zoals ik eerder stelde, kan de werkelijkheid anders zijn dan regels en voorschriften wensen. Ik noemde fouten, onwetendheid en bedrog als belangrijke oorzaken. Door steeds te verwijzen naar strikte regels en strenge straffen en de daaruit voortvloeiende angst om af te wijken, legt Boersma de onderzoeksfocus op potentieel bedrog en negeert hij de invalshoek van fouten en onwetendheid. Langs deze weg verklaart hij de afwijking niet maar ontkent haar.

Dit denkpatroon herhaalt hij als hij zich vervolgens op alias Jan Pieter Arbeel richt. Deze zou in zwaar weer komen bij frauduleus handelen, want er stond een zware straf op. Daarom gaat Boersma er vanuit dat alias Jan Pieter Arbeel in de volle overtuiging verkeerde de persoon te zijn waarvoor hij zich uitgaf en steeds te goeder trouw handelde.

Ik sluit dit niet uit, maar deze stellingname moet dan wel op feiten gebaseerd zijn en niet op de veronderstelling dat de angst voor straf mensen per definitie in het gareel houdt. Wat zou de wereld er bij deze wetmatigheid prachtig uitzien.

De volgende zin luidt dan: *Dit brengt mij tot de conclusie dat de beheerders van het vondelingenhuis een administratieve fout hebben gemaakt*. Hier lees ik de ondertitel van zijn artikel en dit zal dan ook wel de kern zijn van zijn oplossing voor het door mij aangedragen mysterie. Maar vraag is nu of zijn oplossing kan overtuigen.

Ik worstel met de zinsnede *Dit brengt mij tot de conclusie...* Waar slaat het woordje *Dit* op?

Taalkundig zou het de voorafgaande conclusie moeten zijn, maar de logica hoe de aannahme van het te goeder trouw handelen van alias Jan Pieter Arbeel hem brengt tot de conclusie dat de beheerders van het vondelingenhuis een administratieve fout hebben gemaakt, kan ik niet doorgronden. Zelfs als het woordje *Dit* slaat op het hele voorafgaande betoog, vind ik geen aanknopingspunt.

Deze conclusie verbaast mij ook. Immers ik heb in mijn artikel deze mogelijke verklaring in overweging genomen maar beargumenteerd als hoogst onwaarschijnlijk afgewezen.¹¹

Ik mis hier een verklaring waarom de door mij gebruikte argumenten niet valide zouden zijn. Zijn betoog is echter nog niet afgerond. Mogelijk dat het

vervolg verhelderend werkt en dat zijn onderbouwing mijn argumenten impliciet ontkrachten.

Hij veronderstelt vervolgens dat het vondelingenhuis per abuis twee kinderen onder dezelfde naam Jan Pieter Arbeel heeft ondergebracht bij pleeggezinnen. En als dat zo is, dan is een van de andere kinderen die in 1821 zijn ingeschreven, de alias Jan Pieter Arbeel die zich in Klimmen meldt voor de Nationale Militie. Om te achterhalen wie dat zou kunnen zijn, maakt hij gebruik van de *Naamlijst der uitbestede Vondelingen en Verlatene Kinderen op 1 januarij 1833*. Dit is niet, zoals Boersma veronderstelt, een lijst waarop het bestuur voor zover de gegevens reikten en beschikbaar waren aantekening hielden van het wel en wee van de uitgeplaatste vondelingen. Deze administratie was onderdeel van het sinds december 1820 door Gedeputeerde Staten verscherpte toezicht en opgelegde bezuinigingsdiscipline, waarbij werd gedictieerd welke gegevens jaarlijks moesten worden aangeleverd. In dit geval welke vondeling, hoe oud, waar verbleef, en hoelang al betaald werd. Vanaf september 1824 werd de administratie nog verder verfijnd en werden maandstaten bijgehouden van het maandelijks betaald kostgeld voor wie en aan wie.¹² De lijst van 1833 was overigens niet het laatste overzicht dat gemaakt werd, maar wel de lijst waarop de vondelingen uit 1821 het laatst voorkwamen omdat na het elfde jaar de bekostiging werd beëindigd.

Via die lijst komt Boersma vervolgens tot het gegeven dat in 1833 naast Jan Pieter Arbeel nog elf andere mannelijke vondelingen uit 1821 leefden. Van zeven personen vindt hij huwelijksgegevens of militiegegevens. Dan resteren nog vier vondelingen die hij niet achterhaald heeft: Felix Maart, Isodorus Ripal, Leopoldus Dadel en Felix Moedig.

Boersma is er daarom stellig van overtuigd dat een van hen de dubbelganger van Jan Pieter Arbeel is, maar hij vraagt zich wel af wie.

Op die vraag kan ik hem nu al antwoord geven, namelijk geen van deze vier.

Felix Maart werd drie en een half jaar oud geplaatst in Wolder bij de familie Nicolas. In maart 1833, de maand waarin hij twaalf is geworden, werd hij formeel overgedragen aan deze familie. Dit betekende niet dat Felix Maart toen pas bij deze familie terecht kwam, hij woonde daar al bijna 10 jaar. Dit hield in dat de bekostiging beëindigd werd en de zorgplicht overging op deze familie. Ik neem aan dat daarmee ook het ouderlijk gezag formeel werd overgedragen. Op 5 januari 1839, het jaar waarin hij 18 werd, kreeg hij zijn doopbrief. Daarmee beschikte hij over een schriftelijk bewijs van zijn identiteit.

Isodorus Ripal werd drie en een half jaar oud geplaatst bij de familie Wijsen te Berg, eveneens in maart 1833 overgedragen en kreeg in december 1838 de doopbrief.

Leopold Dadel werd in april 1833 overgedragen aan de familie Janssen te Montenaeken, nadat hij eerst in een ander pleeggezin had gezeten. Ook hij kreeg een doopbrief.

Felix Moedig werd in mei 1833 overgedragen aan de familie Stassen in Berg, eveneens niet zijn eerste pleeggezin, en kreeg in december 1838 zijn doopbrief.

Uit bovenstaande gegevens mogen we afleiden en vaststellen dat deze vier jongens wisten wie ze waren en op achttienjarige leeftijd ook beschikten over het bewijs daarvan. Juist omdat deze gegevens zijn opgenomen in de bijlage van zijn artikel is het verbazend dat Boersma tot de stellige overtuiging komt dat een van hen de dubbelganger is.

Hoe kan hij veronderstellen dat één van deze jongens, die allen wisten wie ze waren, zich een jaar later als Jan Pieter Arbeel heeft aangemeld voor de Nationale Militie in Klimmen? En dan ook nog met volle overtuiging en te goeder trouw zoals hij eerder heeft gesteld. Als het al een van deze vier is geweest, dan mogen we dit laatste wel vergeten.

Gesteld dat de beheerder van het vondelingenhuis per abuis een ander kind nogmaals als Jan Pieter Arbeel zou hebben uitbestede, dan had dit toch bij de formele overdracht maar zeker bij het overhandigen van de doopbrief boven water moeten komen. De jarenlang in het pleeggezin gehanteerde naam klopte dan toch niet met de overhandigde papieren. En het kan ook niet zo zijn dat de doopbrief van Jan Pieter twee keer is uitgereikt.

Deze argumentatie gevoegd bij de argumenten die ik reeds in mijn artikel heb aangevoerd, in het bijzonder dat die fout al snel in de maandelijksse kostenadministratie boven water zou zijn gekomen, maken de door Boersma gepresenteerde oplossing van het mysterie van de dubbelganger volstrekt ongeloofwaardig. Daarvoor levert hij te weinig feitelijk bewijs en pleiten teveel feiten tegen.

Helaas moet ik het voorlopig blijven doen met zijn aanmoediging uit 2013 dat een toevalstreffer in een onbekende bron ongetwijfeld de oplossing zal brengen.

Noten

1. P. SCHOENMAKERS, Jan Pieter Arbeel (1821-1868), Een zoektocht naar de lotgevallen van een vondeling, in: *Limburgs Tijdschrift voor Genealogie* 44 (2016) 50-65 en Mysterie van een tweede Jan Pieter Arbeel, in: idem 107-117.
2. H. BOERSMA, De Maastrichtse vondeling Jan Pieter Arbeel, in: *Limburgs Tijdschrift voor Genealogie*, 45 (2017) 16-32.
3. P. SCHOENMAKERS, 52.
4. R. DE LA HAYE, Voorouders van vondelingen gevonden, in: *Limburgs tijdschrift voor Genealogie*, 44 (2016) 35-49.
5. P. SCHOENMAKERS, 53.
6. www.familysearch.org, Belgique, Liège, registres d'état civil, 1621-1914, geraadpleegd 20 mei 2017.
7. *Almanach de la Province de Liège et de la Cour Supérieure de Justice de Liège, pour l'année 1818*, 196.
8. Rijckheyt T201, GA Klimmen, inv.nr. 2421, Inschrijvingsregister van Klimmen.
9. RHCL, 04.01, inv.nr. 9298.
10. RHCL, 04.01, inv.nr. 9299.
11. P. SCHOENMAKERS, 112.
12. P. SCHOENMAKERS, 56-57.

JAN H.
HANSEN

De Rode Leeuw 2016

In Belgisch-Limburg bestaat nu alweer bijna vijftig jaar een genealogisch tijdschrift genaamd De Rode Leeuw. De naam refereert aan het wapen van het oude hertogdom Limburg. Evenals ons tijdschrift is De Rode Leeuw onderdeel van een groter geheel. Is het Limburgs Tijdschrift voor Genealogie de uitgave van de Sectie Genealogie van het LGOG, de Rode Leeuw valt in België in de bus bij de leden van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde (uitgevers van het maandblad De Vlaamse Stam), die in de Belgische provincie Limburg wonen. Leden die buiten die provincie wonen, ook al wonen ze in Nederlands Limburg, dienen zich apart te abonneren. De Rode Leeuw verschijnt vier keer per jaar.

Dankzij het enthousiasme van vooral hoofd- en eindredacteur Mathieu Kunnen uit Molenbeersel bloeit De Rode Leeuw al vele jaren. Hij neemt dan ook een groot aantal vaste rubrieken in dit blad voor zijn rekening zoals *Alem@l digit@l*, de titel spreekt voor zich. Ook is het tijdschrift een waar contactblad met zeer veel informatie over genealogische activiteiten, boekbesprekingen en aankondigingen betreffende zowel Belgisch als Nederlands Limburg en verder vanzelfsprekend in de rest van België en Nederland en *manchmal* ook betreffende het aangrenzende Duitse Rijnland. Ook daar heeft Mathieu een uitgebreid netwerk opgebouwd in de loop der jaren.

Als voorbeeld van de diversiteit van de inhoud van De Rode Leeuw volgt hierna een korte opgave van hetgeen o.a. werd opgenomen in het afgelopen jaar 2016 (de opgegeven cijfers zijn de bladzijdennummers).

3-6. M. Kunnen, Kwartierstaat van Petrus Tilmanus Verweijen.

De proband is de eerste gesneuvelde (1893-1915) uit Achel. Zijn voorouders kwamen vooral uit Achel, maar ook uit het aangrenzende Noord-Brabant (Budel, Heeze).

7-11. M. Kunnen, Oudste akten burgerlijke stand (1796-1798) van de gemeente Donk ingeschreven in het parochieregister van Donk.

De auteur stipt een fenomeen aan dat ook in Nederlands-Limburg plaats vond namelijk het noteren van de eerste aktes van de burgerlijke stand door de wereldlijke overheid in de door hen kort ervoor in beslaggenomen kerkregisters van de geestelijke overheid. Ten overvloede zei gezegd dat het grootste deel van de oude, nog ongedeelde provincie Limburg, op dat moment tot hetzelfde Franse departement behoorde te weten Meuse Inférieure oftewel Nedermaas.

19. N.N. Toevallige vondst: Helena Hubers uit Kleine-Brogel trouwt met Zwitserse militair in 1703.

De gelukkige is een zekere Heyndrick Gobeld uit Sankt Gallen.

20-23. J. Maenen, Luitenant-generaal De Krahé, opperbevelhebber van het 3de legerkorps, dooppeter van Robert Kints uit Lanaken.

De Krahé (1876-1946) was geboortig van Leopoldsburg, de Belgische garnizoensplaats bij uitstek ex matre Swennen.

29-32. B. Stoffels, M. Kunnen, Eerwaarde zuster Vincentia in de wereld Clara Helena Peeters en de Zusters van Liefde van Leuven uit Hunsel en omgeving (vervolg & slot).

Dit is een artikel over de grenzeloze wereld van deze zusterorde met vestigingen aan beide zijden van de grens.

33-45. J. Maenen, De Dalerschans van Zutendaal, bezit van de familie Maenen sedert 1721.

De auteur, geen onbekende voor diegenen die ons tijdschrift aandachtig tot zich nemen, is tevens redacteur van De Rode Leeuw. Hij behandelt de wederwaardigheden van zijn voorvaderen, maar bovenal de geschiedenis van een vluchtschans. Ook in 'ons' Limburg waren schansen een bekend gegeven vanaf de eerste helft van de 17^e eeuw.

48-50. M. Kunnen, Kwartierstaat Joannes Lodewijk Bovens van Meeswijk.

Ook nu weer betreft het een gesneuvelde soldaat uit de Eerste Wereldoorlog. Bovens, jaargang 1891, sneuvelde in 1914 bij de slag om Herstal. De impact van deze oorlog op het collectieve geheugen van de Belgen is moeilijk te overschatten. In totale tegenstelling in feite tot die in Nederland, waar vooral het smokkelen is blijven hangen in de herinnering; smokkel met België én Duitsland overigens. De proband had zeer veel kwartieren uit de Belgische omgeving van Meeswijk gelegen aan de Maas. Gezien dat laatste feit is het natuurlijk niet verwonderlijk, dat hij ook voorouders had in onze provincie en wel te Obbicht (De Crahe-Penris, Notermans-Schulpen en Bollen-Poncin), Nattenhoven (Bouts-Kerens) en Stein (Goessens-Aerts), maar ook de rechtstreekse voorvader Joannes Bovens werd in 1714 te Geleen gedoopt.

51-52. M. Kunnen, Inlichtingen uit bevolkingsregisters en burgerlijke stand.

De auteur behandelt een thema waar hij bij uitstek deskundig in is. Mathieu Kunnen was immers tot recent ambtenaar bij de gemeente Kinrooi. Het behandelt bijvoorbeeld ook de laatste stand van zaken betreffende de openbaarheid en toegankelijkheid.

54-58. Th. Stevens, Lichaamslengte in de militie-registers van Oostham 1815-1835.

Net zoals in Nederland kon worden vastgesteld namelijk een steeds langer wordende mannelijke bevolking, zal dit in Oostham wel niet anders zijn geweest. Echter, dit artikel bevat meer dan dat en ook meer dan de titel aangeeft. Behandeld wordt ook de geschiedenis van de dienstplicht in de genoemde tijd, de wijze van vervanging (*remplaçant*) en de daarbij horende kosten, de reden van afkeuring en vrijstelling. Tenslotte kan worden opgemerkt dat een groot deel van de archieven betreffende de dienstplichtigen uit Belgisch

Limburg te vinden zijn in het Provinciaal Archief van de ongedeelde provincie Limburg, berustende bij het RHCL te Maastricht.

61. S. Govaerts, Nog een soldaat Debruyen uit Sint-Truiden.

Het betreft Albert Libert Debruyen (1787- Toulouse 1808) ex matre Dumont. Hij bleek als Gerardus gedoopt te zijn!

62-63. E. Laruelle, Voorgeschiedenis Goedermans alias Bonhomme.

Sommige genealogieën hebben een taalkundig omslagpunt doordat een achternaam vertaald werd. Zo ook bij de uit Petit-Rechain afkomstige familie Bonhomme, die later aan deze kant van de taalgrens Goedermans ging heten. De familie woonde in de 18^e eeuw ook te Roermond. In laatstgenoemde stad vond ikzelf ooit de omzetting Forthomme in Sterkmans. Een ander bekend voorbeeld is zeer waarschijnlijk Beaupain = Schoonbrood, of andersom?

65-73. R. Driessen, Severijns en meer.

Raymond Driessen behandelt de oudste generaties van de voorouders van een van de 'stamvaders' van de genealogie in Belgisch-Limburg, Piet Severijns. Dacht Piet tot voor enige jaren nog dat zijn oudste voorvader in mannelijke lijn in Rotem woonde, Raymond toont, na gedegen onderzoek in de archiefbronnen aan, dat dit nu de Kloosterhof te Elen is geworden. Toevallig (of toch niet?) ook de geboorteplaats van de auteur. Piets thans oudst bekende voorvader Severijns is nu een Peter Severijns, die in 1616 pachter was op genoemde hof.

73. I. Gilissen, Toevallige vondst: Martin Frisson uit de dood terug opgestaan.

De auteur bespreekt een administratieve fout gemaakt in de burgerlijke stand van de gemeente Groot-Loon in 1854. Ontelbaar zijn dergelijke missers. Vooral de eerste helft van de 19^e eeuw is hiervoor berucht onder de insiders. Bekend met name zijn de mensen die trouwden met een doop- of geboortebewijs van een jongere of oudere broer of zuster. Het blijft mensenwerk.

78-83. C. Drijkoningen, Op zoek naar mijn voorouders langs moederszijde Verhaegen en kwartierstaat van Carla Drijkoningen.

Dit artikel wekte mijn zeer grote bevreemding én nieuwsgierigheid. Bevreemding omdat na lezing mag(?) worden vastgesteld dat de helft van de kwartierstaat doorgestreept kan worden, omdat kennelijk de wettelijke vader niet de biologische vader is! Nieuwsgierigheid en voldoening omdat de proband van moederszijde afstamt van de te Thorn gedoopte Godefridus Peters (1776-1855). Laatstgenoemde bleek een achterkleinzoon te zijn van de Neerse molenaar Godefridus Tobben (±1666-1757), wiens nakomelingen ik in kaart probeer te brengen en waaraan ik onlangs een artikel wijdde in dit tijdschrift. Via dit artikel vond ik derhalve een groot aantal aanvullingen. Dank daarvoor!

84-86. J. Maenen, Lanakenaren overleden in L'Océan, het 'Hospitaal van de Koningin' tijdens de Grote Oorlog.

Het bedoelde ziekenhuis lag in De Panne aan de Belgische Kust. Het betreft twee personen, Jean André Beckers, geboortig van Hoelbeek, en Pierre Jean Gijbels. Beiden stierven in de loop van het jaar 1918. Als extra werd een stamreeks Gijbels toegevoegd over negen generaties met als oudste Mathias Gijbels te Hoeselt in 1629. Deze laatste bijdrage is van de hand van hoofdredacteur Mathieu Kunnen.

90-96. R. Lemmens, Dodelijk cafébezoek te Schulen in 1734 en parenteel van Franciscus Vanswartenbrouck. Suggereert het overlijdensregister van Schulen, dat er militairen aan de dood van twee personen te pas waren gekomen, onderzoek in de rechterlijke bronnen wees uit dat het een ordinaire caféruzie betrof. Slachtoffers waren voornoemde Franciscus en een zekere Christiaan Smeijers over wie genealogisch niets gevonden werd buiten zijn sterfakte. Van Franciscus, 47 jaar bij zijn dood en vader van acht kinderen, werden vier generaties nakomelingen gepubliceerd.

97-105. T. Schalenborgh, Het archief van de rechtbanken voor oorlogsschade (1).

Het ligt voor de hand, de oorlogsschade die in België in en na 1918 werd vastgesteld was immens. De afhandeling daarvan was navenant. De dossiers die in het archief van deze rechtbanken werden aangetroffen geven een schrijnende kijk op de miserie van de getroffen en vormen een goed tijdsbeeld én bij velen inzicht van de wederwaardigheden van vele individuen en hun families.

106-108. J. Pipeleers, Zoektocht naar een gesneuvelde oom: Gerard Delcour.

Ook nu weer betreft het een slachtoffer van WW I.

Hij was geboren te Wellen in 1890 en sneuvelde in 1918. Pas zeer recent, na bijna honderd jaar, ontdekte de auteur dankzij het internet, waar zijn oom was gesneuveld en waar hij thans begraven ligt. Voorheen was dit totaal onbekend bij de hele familie!

109-111. M. Kunnen, De kwartierstaat van Joannes Gerardus Delcour.
De voorouders werden aangetroffen in het zuiden van Belgisch-Limburg en in het aangrenzende Walenland.

113-115. P. Miebies, Quod erat demonstrandum. Van Muwis naar Miebies, of niet?
De auteur schetst zijn zoektocht naar de herkomst van zijn oudst bekende voorvader in mannelijke lijn, die in 1795 in Den Haag als militair protestant trouwt en dan aangeeft afkomstig te zijn uit 'Curingen in het Luiksche'. In Kuringen werd dan ook zijn doop teruggevonden in 1760.

115. M. Kunnen, Drie kinderen gevonden op een rommelmarkt te Kanne.
Mathieu bespreekt een foto met daarop de kinderen van ongeveer tien jaar oud, een meisje en twee jongens. S.v.p. ook te bekijken door de mensen aan deze zijde van de grens. Misschien zijn het wel Maastrichtse kindjes?

116-118. Th. Stevens, Heemkunde Ham en het digitaal aanbod voor genealogen.
De heemkundevereniging van Ham in het noorden van de provincie wordt voorgesteld en verteld wordt wat

zoal via hun website www.heemkundeham.be voor ons interessant is.

120. M. Kunnen, Familiewapen voor drie Limburgers: Janssen, Sauwens en Voorter.
Het betreft de op 24 maart 2016 in het Belgische Staatsblad ingeschreven en dus gehonoreerde familiewapens voor L.E.M. Janssen * Maaseik 1949, J.P.J. Sauwens * Sint Truiden 1951 en R.J.C. Voorter * Stokkem 1969.

123-126. M. Kunnen, Testamenten verleden voor de pastoor te Opitter 1700-1777 (deel 1).
De titel spreekt voor zich. Deze laatste wilsbeschikkingen zijn te vinden in het parochiearchief van Opitter dat berust bij het Rijksarchief in Hasselt. In dit eerste deel worden negen testamenten besproken uit de periode 1700-1733 te weten van Gabriel Haex, Peter Cretskens, Geurdt Schrijvers, Claes Clemen den alden, Petrus Reijnkens, Anthonis Janssen, Michiel Leutens, Lambrecht Neijens en Anna Thomissen.

Let wel: dit is geen uitputtende inhoudsopgave. Het tijdschrift bevat nog zeer veel meer, zoals een vraag- en antwoordrubriek, mededelingen namens het bestuur of over de abonnees, etc. etc. Ik kan het blad aanbevelen bij iedereen met genealogische interesse in Belgisch-Limburg. Wilt u abonnee worden informeer bij: www.familiekunde-limburg.be of bij de hoofd- en eindredacteur Mathieu Kunnen, Middenstraat 8, B 3640 Kinrooi. Een abonnement kost slechts € 15. Doen!

De Sectie Genealogie van het LGOG ruimt op!

De jaargangen t/m 2011 van het Limburgs Tijdschrift voor Genealogie zijn thans verkrijgbaar voor € 10,- voor een volledige jaargang.

De jaargangen vanaf 2012 zijn nog verkrijgbaar voor de gebruikelijke prijs van € 25,-.

Losse nummers kosten € 7,50.

Alle prijzen zijn exclusief eventuele verzendkosten.

Bestellen kan via het sturen van een e-mail naar het Bureau van het Koninklijke LGOG te Maastricht: info@lgog.nl

Een telefoontje volstaat eveneens: 043 321 25 86 (maandag t/m donderdag tussen 9.00 en 12.00 uur)

BOEKHANDEL & ANTIQUARIAAT BOOM

Neerstraat 31a, 6041 KA Roermond
tel. 0475 33 46 65
boomboekhandel@freeler.nl

Geopend:
woensdag t/m zaterdag 11-17 uur

Gespecialiseerd in nieuwe en antiequarische uitgaven over Limburgse geschiedenis, te vinden in ons Kwartaalblad Limburgensia.

